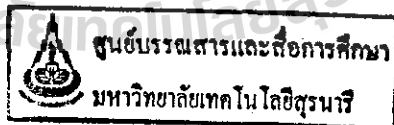

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านบุระไหว ตำบลบึงอ้อ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

นางสาวรุ่งอรุณ นาคขุนทด

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร.วิสิทธิ์ แวสูงเนิน อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณชมพูนุท ศรีภราพิทักษ์ ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษาและพัฒนาชุมชนอำเภอขามทะเลสอ ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาทำให้การเลี้ยงดูอบรม และส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ทำสารนิพนธ์ประสบความสำเร็จในชีวิต

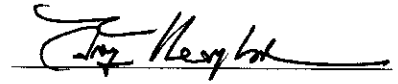
รุ่งอรุณ นาคขุนทด

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.วิสิทธิ์ แวสูงเนิน)

กรรมการสอบ

(ผศ.ดร. กุลวดี รังยิวพัฒนานนท์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์เล่มนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการ
ประเมินโครงการ

()

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

25 ต.ค. 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	3
4. วิธีดำเนินการ	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
1. นโยบาย, หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง	7
3. หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	11
4. หลักการประเมินโครงการตามรูปแบบการประเมินแบบชีพพ์ โมเดล	14
5. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	17
6. เอกสารอื่นๆ	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	20
1. วิธีการประเมินโครงการ	21
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	28
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	28
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	42
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	43
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	43
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	43

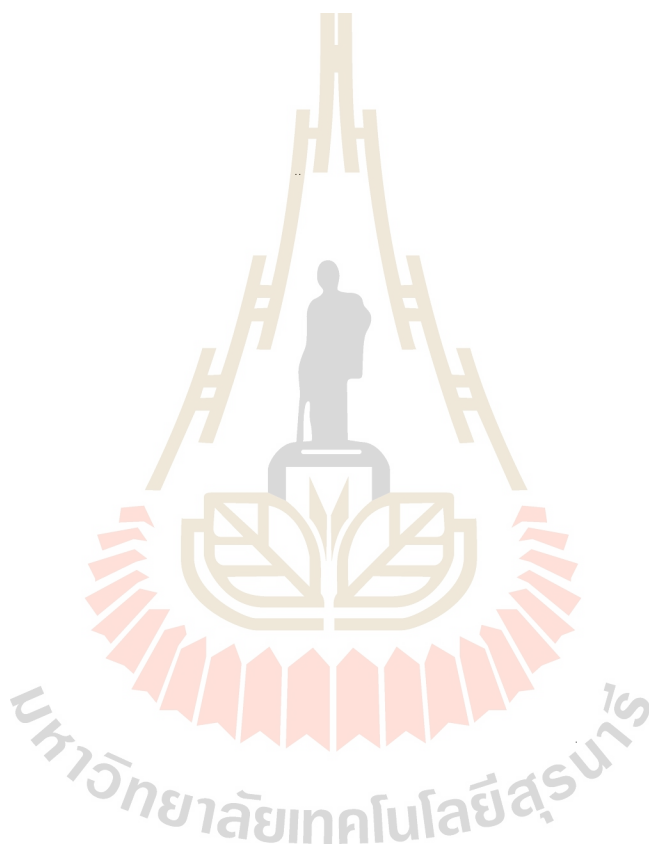
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม	59
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	67
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	68
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	72
2. วิธีดำเนินการ	72
3. ผลการดำเนินการ	73
4. อภิปรายผล	73
5. ข้อเสนอแนะ	75
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
ภาคผนวก ข	แบบรายงาน บร.1-บร.12
ภาคผนวก ค	รูปภาพกิจกรรมกองทุนและสมาชิกกองทุน
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพ	17
2	เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า	21
3	ประเด็นที่ประเมิน และการพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง	22
4	ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊อฟเฟิลบีม	23
5	การบริหารงานของหมู่บ้านบูรพา	58
6	การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านบูรพา	61

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	องค์ประกอบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปแบบของ “ซีพีโมเดล”	26
2	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการตามการประเมินบริบท	29
3	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการตามการประเมินปัจจัย	32
4	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการตามการประเมินกระบวนการ	34
5	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการตามการประเมินผลผลิต	37
6	ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัด	39
7	จำแนกประชากรตามช่วงอายุ	54
8	รายชื่อคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านบุรีรัมย์	60

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) ได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการเชิงพื้นที่ในมิติใหม่ที่มุ่งปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ประสานเชื่อมโยงชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูลกันและกัน นำไปสู่เป้าหมายระยะยาวในการกระจายโอกาสการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้เท่าเทียมกันตามศักยภาพในทุกพื้นที่ โดยจะดำเนินการตามหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ยึดคนในพื้นที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม ที่อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนฐานรากทั้งในชนบทและเมืองเป็นพื้นฐานให้คนส่วนใหญ่ของประเทศมีพลังเพิ่มขีดความสามารถด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ รวมทั้งใช้ทุนทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างรอบคอบ ระวังระมัดระวังและมีประสิทธิภาพ สร้างเศรษฐกิจพออยู่พอกินเป็นภูมิคุ้มกันเบื้องต้น ขณะเดียวกันมีการเชื่อมโยงเศรษฐกิจชนบทและเมืองที่ผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นโดยลำดับ ภายใต้ความมีเหตุผลและเกื้อกูลกัน ควบคู่กับการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง สามารถรองรับการกระจายภารกิจด้านการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนกระบวนการชุมชนและประชาสังคมในการร่วมสร้างความเป็นธรรมแก่คนทุกระดับในสังคม โดยเฉพาะคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2544)

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เป็นการกระจายอำนาจในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพ

ภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้าจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านบวรไชว ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้เขียนมีโอกาสเข้าไปปฏิบัติงานภาคสนาม ในฐานะเป็นบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ได้เข้าไปมีบทบาทเป็นผู้ศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ประสานงานและส่งเสริมกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพโดยเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของกองทุนหมู่บ้านบวรไชว และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เขียนในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านบวรไชว ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา บรรลุเป้าหมายต่อไปนี้

2.1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก

2.1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง การสร้างศักยภาพของตนเอง และการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวก และด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 1

2.3 เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ใดบ้าง และทำให้เกิดความเชื่อมโยงภายในระหว่างหมู่บ้าน/ตำบล

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

ทฤษฎีวิวัฒนาการของเฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer)

เฮร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer, 1820 – 1903) นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษเสนอว่าสังคมจะวิวัฒนาการแบบเจริญก้าวหน้าขึ้นเสมอ จึงควรปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงแบบเป็นไปเอง โดยไม่มีการแทรกแซงจากภายนอก การเปลี่ยนแปลงนี้สมาชิกที่ปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเท่านั้นจึงจะอยู่รอดและเจริญรุ่งเรือง ส่วนที่ไม่เหมาะสมก็จะสูญหายไป จำนวนสมาชิกในสังคมจะเพิ่มมากขึ้น สังคมจะมีศักยภาพเหมือนอินทรีย์ (Organism) ของสิ่งมีชีวิตที่ประกอบไปด้วยโครงสร้าง ซึ่งมีความสลับซับซ้อนและวิวัฒนาการไปสู่ความแตกต่างกันมากขึ้น มีความหลากหลายในสังคมมากขึ้น

ทฤษฎีวิวัฒนาการของ เอมีลี เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim)

เอมีลี เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim, 1858 - 1917) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมบางอย่างทำให้เกิดความไร้ระเบียบทางสังคมขึ้น เช่น การนัดหยุดงานของผู้ใช้แรงงาน การล่มสลายของชนชั้นปกครอง และการต่อต้านทางการเมือง เป็นต้น ความไร้ระเบียบทางสังคมนี้อาจลดลงได้ด้วยการปฏิรูปทางสังคม เน้นการมีศีลธรรม คือ การจัดระเบียบทางสังคมในรูปของสถาบันต่างๆ ความซื่อแท้จริงทางสังคม เน้นการมีศีลธรรม การมีจิตสำนึกร่วมกัน (Collective Conscience) การแบ่งปันและการพึ่งพาอาศัยกัน

ทฤษฎีคาร์วินทางสังคม (Social Darwinism)

ชาลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของสังคม รวมถึงชุมชนท้องถิ่นสามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลเชิงวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานรวมทั้งกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ในสังคมคือปัจจัยทางชีววิทยา การถูกเลือกและความอยู่รอดทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นก็คือความสามารถในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นแบบอย่างของการศึกษาและวิจัยทางสังคมวิทยาจะต้องเป็นแบบที่ใช้ในวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (เจเลียว นูร์กาคีและคณะ, 2545 : 24-26)

กรอบความคิดทฤษฎีที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีโมเดล” ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมิน โครงการ โดยมีอักษรมีความหมาย ดังนี้

C	ข้อมูลจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ข้อมูลจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ข้อมูลจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ข้อมูลจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แบบจำลองชีพชีพอโมเดลไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการ ประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมิน ความก้าวหน้า เพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อย ของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้ง และมีการประเมินรวมสรุป หลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้วเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้ เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชีพชีพอ จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบก พร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารที่ เหมาะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกใน การปฏิบัติ

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาทำความเข้าใจถึงเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนุระโหว

ขั้นที่ 3 ใช้กระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วม ชีพอชีพอโมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านนุระโหว

โดยกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วน ทำการเก็บข้อมูล เพิ่มเติมซึ่งใช้การเก็บข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ การดำเนินงาน การจัดกิจกรรมและสภาพทั่วไป ของหมู่บ้านและเอกสารอื่นๆประกอบ

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล ตามประเด็น ยึดวัตถุประสงค์เป็นสำคัญโดยเน้นถึงวิธีดำเนินงานของ กองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ผลกระทบต่อการดำเนินงานและผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น จากกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นที่ 6 เขียนสารนิพนธ์ เพื่อรายงานผลการศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบและใช้เป็น ประโยชน์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาคั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
2. มีความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานและการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองให้บรรลุเป้าหมาย

3. เกิดการเรียนรู้และ ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อีกทั้งยังได้แนวการวัดความสำเร็จใน โครงการพัฒนาต่างๆระดับหมู่บ้านและชุมชน
4. ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระบบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆอย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกรณีศึกษาหมู่บ้านพระไหว ทั้งที่เป็นนโยบายหลักการ ระเบียบหลักการระบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและเรื่องเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งมีผู้เขียนไว้ ผู้ทำสารนิพนธ์สรุปได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง

- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระบบฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544)

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทยปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดควาระตามวาระหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ให้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่ง ได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

3. นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4. การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวน กรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รอง ประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมา ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลง คะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้ แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐ มนตรี
- 4) กำหนดแผนงานและออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการ บริหารงานกองทุน
- 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผล ประโยชน์ของกองทุน
- 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

- 8) ออกระเบียบ คำสั่งและประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการหรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติโดยจะช่วยให้ช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- 10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

6. การประชุมของคณะกรรมการอนุกรรมการให้ทำข้อ 4 มาใช้กับกาประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการโดยอนุโลม

7. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบี่ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยเบี่ยจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
2. สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้
 - 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
 - 2) ปฏิบัติงานธุรการของกรรม ที่ปรึกษากรรมการและคณะอนุกรรมการ
 - 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของกรรมการและของกองทุน
 - 4) ประหาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
 - 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
 - 6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นได้ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544)

2.2 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบรูระไหว มีดังต่อไปนี้

- 1) ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 61 หมู่ที่ 4 ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา
- 2) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
 - (2.1) เพื่อส่งเสริมการประหยัดและการออมทรัพย์ไว้เป็นกองทุน
 - (2.2) เพื่อสาธิตการบริหารการเงินกองทุนหมู่บ้านแก่คณะกรรมการบริหาร
 - (2.3) เพื่อนำเงินไปลงทุนกู้ยืมแก่สมาชิก
 - (2.4) เพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน
 - (2.5) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน
 - (2.6) เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกำหนดอนาคตของหมู่บ้านอย่างมีคุณค่าและประสิทธิภาพโดยภูมิปัญญาของตนเอง
- 3) แหล่งที่มาของกองทุน คือ เงินที่ได้รับจัดสรรจากธนาคารออมสิน
- 4) คุณสมบัติของสมาชิก
 - (4.1) เป็นบุคคลธรรมดาที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในบ้านระบุนิวี่ ซึ่งอาศัยอยู่อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 1 ปี
 - (4.2) อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
 - (4.3) เป็นผู้เห็นชอบกับระเบียบของกองทุนหมู่บ้านบรูระไหว
 - (4.4) เป็นผู้มีความประพฤติดีมีคุณธรรม เสียสละ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ไม่คิดการพนันไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด
 - (4.5) ไม่เคยมีประวัติเสียหายทางการเงิน
- 5) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- (5.1) ขึ้นคำขอสมัครด้วยตนเองเพื่อเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน ซึ่งมีหลักฐานการสมัคร คือ สำเนาทะเบียนและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
 - (5.2) เมื่อคณะกรรมการได้ตรวจสอบคุณสมบัติตาม 4 แล้วเห็นสมควรเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งให้ทราบ โดยให้สมาชิกรับเงินค่าธรรมเนียมแรกเข้าค่าหุ้นมาชำระภายใน 7 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการแจ้งให้ทราบ
- 6) สมาชิกภาพขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกด้วยสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้
- (6.1) ตาย
 - (6.2) ลาออก
 - (6.3) ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ โดยคณะกรรมการพิจารณาให้พ้นจากการเป็นสมาชิก (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประโหว่, 2544)

3. หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ผู้เขียนสาระนั้นได้จัดแบ่งหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังนี้

3.1 การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. เป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน และยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
9. ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

3.2 การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
3. ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
4. ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
5. การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
6. การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
7. การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาทในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเงินกู้อย่างใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท
การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น
3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่าน
การพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตาม
หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตรา
ที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพ
เศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ย
หรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย
6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสม
แห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระ
ให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน

ธนาคารและนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบ ให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อ
เป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่
กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงินให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุหรือข้อบังคับที่กองทุน
กำหนดไว้อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อน
ผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่ง รายใดก็ได้เมื่อ
มีเหตุผลอันสมควรและด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการ
อื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอัน
ควรเชื่อได้ว่าผู้กุนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรให้
คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญา และเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทน
ที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบ วัตถุประสงค์
ประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิก
สัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติ ให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็น
สมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง
ชาติ, 2544)

กรณีกองทุนหมู่บ้านบุงระไหว มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ดังนี้

1. การกู้ยืมเงินมี 2 ประเภท
 - 1) ประเภทบุคคล
 - 2) ประเภทกลุ่ม
2. การอนุมัติให้คณะกรรมการลงมติไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมด
3. วงเงินกู้มี 2 ประเภท
 - 1) ประเภทบุคคลไม่เกิน 20,000 บาท
 - 2) ประเภทกลุ่มไม่เกิน 50,000 บาท
4. การดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้
5. หลักค้ำประกัน
 - 1) ประเภทบุคคลที่เป็นสมาชิก อย่างน้อย 3 คน หรือหลักทรัพย์
 - 2) ประเภทกลุ่มสมาชิกค้ำประกันร่วมกัน
6. การทำสัญญา
 - 1) ให้ประธานแต่งตั้งอนุกรรมการอย่างน้อย 2 คน เป็นตัวแทนในการทำสัญญาขอกู้กับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้
 - 2) ผู้ขอกู้ต้องผ่านการตรวจสอบหรือประเมินเหตุผลในการขอกู้จากคณะกรรมการ
 - 3) ผู้ขอกู้ต้องเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารที่กองทุนกำหนดเพื่อรับเงินกู้
7. อัตราดอกเบี้ยแบ่งเป็น 2 ประเภท
 - 1) ดอกเบี้ยเงินฝากหุ้น / สัจจะ 12% ต่อปี
 - 2) ดอกเบี้ยเงินกู้ระยะ 1 ปี 6% ต่อปี

การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทุกประเภทจะได้รับอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ทั่วไปไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1 ต่อปี คณะกรรมการบริหารจะประกาศให้ทราบเป็นระยะ ๆ
8. ค่าปรับผู้ขอกู้ผิดสัญญาคณะกรรมการจะพิจารณาค่าปรับเป็นเงินสด คิดเป็นรายวัน วันละ 20 สตางค์และหรือให้ชดใช้แรงงาน (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบุงระไหว, 2544)

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลายและคณะได้สรุป รูปแบบการประเมินชีพฟ์โมเดลในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง. พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ) 2544 : 221 – 234] ดังนี้

สตีฟเฟลมิม (อ้างใน จำเนียร สุขหลายและคณะ) ได้เสนอแบบจำลอง (IPP เพื่อประเมินผลโครงการซึ่งได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

แบบจำลองชีพพีประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรค เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ อันจะนำไปสู่การกำหนด วัตถุประสงค์ของโครงการ
2. การประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ข้อมูลนั้นมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ จะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ
 - 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ วางแผน ออกแบบ
 - 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
 - 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ

โดยประเมินอัตรากำลัง เวลา งบประมาณ วิธีการ ภายในโครงการเท่านั้น รูปแบบคำถามเช่น แผนงานที่กำหนดสอดคล้องกันวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น คำถามจะแสดงถึงความสำคัญของการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น เพื่อเป็นตัวกำหนดยุทธวิธีเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยคำถามที่จะใช้มีตั้งแต่ระดับกว้าง ๆ และคำถามเฉพาะ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้นการประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการ คือ
 - 1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
 - 2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
 - 3) เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่าง คือ

- 1) การจัดหานักประเมินกระบวนการเต็มเวลา

- 2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
- 3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง
- 4) การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

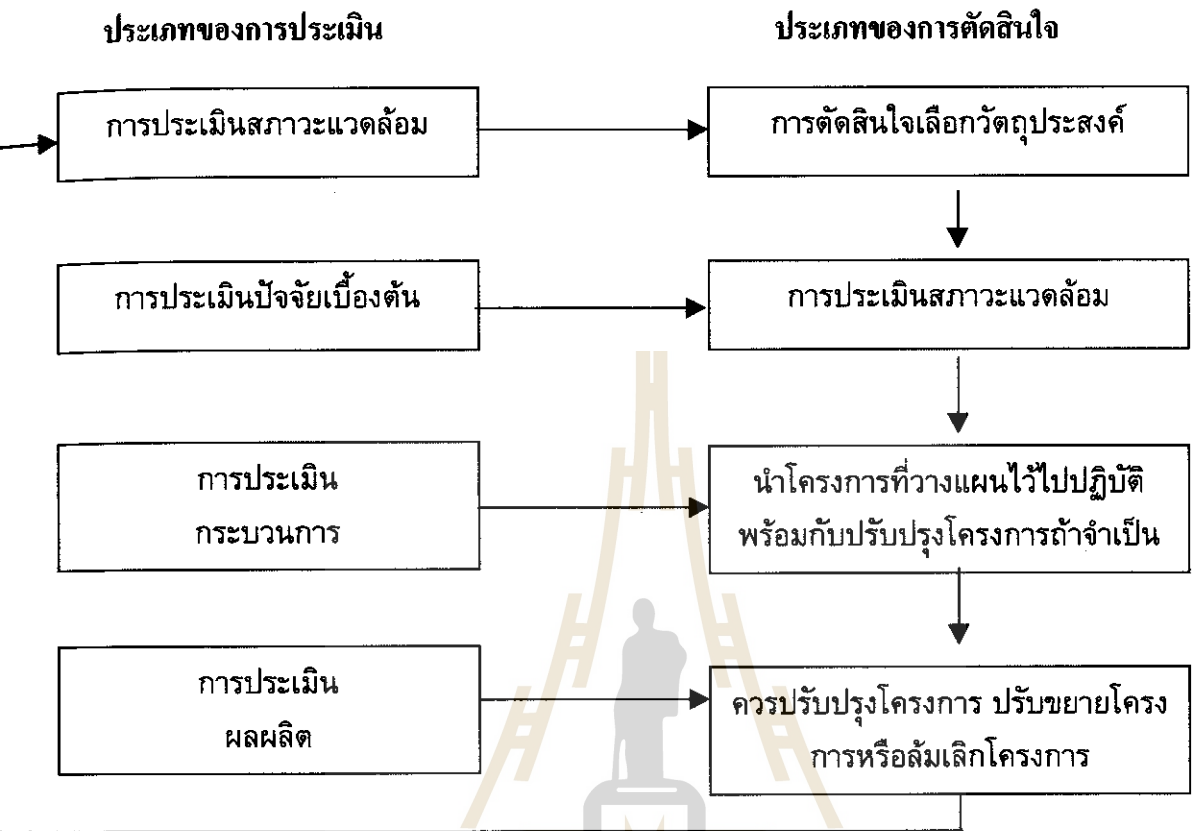
การทำตามกระบวนการ จำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับ โดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไร โครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อจัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกันคือการดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือ เหนือกว่าในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ หรือมาตรฐานสัมพันธ์ที่กำหนดไว้ก่อนและการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย การประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่และมีส่วนร่วมในการที่จะปรับปรุงยุทธวิธีนั้น ดังแผนภาพสรุปความสัมพันธ์ของการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพ

5. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เป็นการกระจายอำนาจในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชน เป็นกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ กระจายจ่าย ในท้องถิ่น มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินกองทุนของตนเอง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันกับทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและมีการพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้าน

สังคม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตร การจัดการและการประเมินโครงการ เป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาซึ่งช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่งและบัณฑิตได้มีกรรณการศึกษาควกับการปฏิบัติงานในพื้นที่โดยที่โครงการดังกล่าวมีเป้าหมายเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 74,881 กองทุนให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหารโครงการ และมีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุน รวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี, สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม 2544)

6. เอกสารอื่น ๆ

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งมีผู้เขียนไว้ดังนี้

จากการศึกษาเอกสารหนังสือพิมพ์มติชนรายวันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม 2545 หน้า 13 พุดในเรื่องการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านว่าปัญหาที่พบในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านคือ

- 1) ระยะเวลาของการคืนเงินกู้ของสมาชิก 1 ปี ตามระเบียบอาจไม่พอสำหรับผู้ที่ยืมไปลงทุนที่ต้องใช้เวลาในการคืนทุนเกิน 1 ปี เช่นผู้ไปซื้อวัว 2 – 3 ตัว ทำสวน ซึ่ง 1 ปียังไม่เห็นผลจึงไม่สามารถคืนได้แน่นอน
- 2) เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท อาจทำให้เงินกองทุนอื่น ๆ ได้รับความกระทบ
- 3) การที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องมีการจับฉลากออกทุก 1 ปี แม้จะเป็นได้ถึง 2 สมัย แต่เกรงว่าอาจจะทำให้ขาดประสิทธิภาพที่ต่อเนื่อง ทำให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขาดประสิทธิภาพได้
- 4) การจัดทำบัญชีเกรงว่าผู้ทำบัญชีมีความรู้ไม่พอ ถึงแม้จะผ่านการอบรมมาแล้วแต่ยังไม่แน่ใจว่าจะทำได้เพราะรูปแบบเข้าใจยากและมีความแตกต่างกับบัญชีที่ทำอยู่มากมีช่องการลงบัญชีมากกว่า 10 ช่อง

จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวันที่ 5 มกราคม 2545 หน้า 6 ในเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างความรู้การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของประชากมากกว่ายึด

กฎระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่ชาวบ้าน การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางพัฒนาทั่วโลก ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการร่วมมือกับภาครัฐ / ประชาคมทุกระดับร่วมเป็นกลไก ตรวจสอบให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารได้มีประสิทธิภาพ เพื่อประชาชนจริง ๆ

จากหนังสือพิมพ์ชีวิตชุมชน วันที่ 11 มีนาคม - มิถุนายน 2544 หน้า 10 เรื่องกองทุนหมู่บ้านทำอะไรให้ยั่งยืนว่านโยบาย “กองทุนหมู่บ้าน” คือ “เครื่องมือ” และ “กระบวนการ” ในการกอบกู้วิกฤติเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันของชุมชนในระดับหมู่บ้านเปิดโอกาสให้ชุมชนและสมาชิกได้มาเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง (ลดรายจ่ายสร้างรายได้) โดยใช้เงินเป็น “เครื่องมือ” ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนาและต่อยอดให้กับชุมชนที่มีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่งให้ขยายผลไปช่วยชุมชนที่อ่อนแอว่า กลไกชุมชนระดับหมู่บ้านจะเป็นกุญแจของความสำเร็จ หากเน้นที่กระบวนการเรียนรู้การมีส่วนร่วม การใช้ปัญญานำหน้าเงิน การติดตามประเมินผลที่ดี การวางแผนหมุนเวียนให้เกิดความยั่งยืนท่ามกลางการปฏิบัติก็มีการสรุปบทเรียนกันเป็นระยะในลักษณะทำไปเรียนรู้ไปในอนาคตจะเห็นคุณภาพใหม่ ๆ ของการพัฒนาชุมชน สังคม ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงไม่เลื่อนลอยและมีความยั่งยืนเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยกรณีเฉพาะบ้าน
ประโหว หมู่ที่ 4 ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ ได้เข้าปฏิบัติ
งานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ใน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งการประเมินเชิงระบบนั้นในภาษาอังกฤษใช้
เรียกกันอยู่หลายคำเช่น System Theory, System approach เป็นต้น การประเมินเชิงระบบนั้น ได้มีนักวิชา
การหลายท่านได้แสดงแนวคิดและรูปแบบการประเมิน เพื่อใช้ประเมินโครงการ ดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตรีพเวน ซึ่งได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า
“การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้ข้อมูลเพื่อเก็บรวบรวมข้อ
มูล การกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน” โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินเป็น 2
ประเภทได้แก่

1.1 การประเมินยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็น
เกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินงานนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่ โดยมี
การประเมิน 2 ระยะ คือ

1.1.1 การประเมินระหว่างดำเนินการ มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบก
พร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ
พัฒนาการดำเนินการของโครงการระยะต่อไป

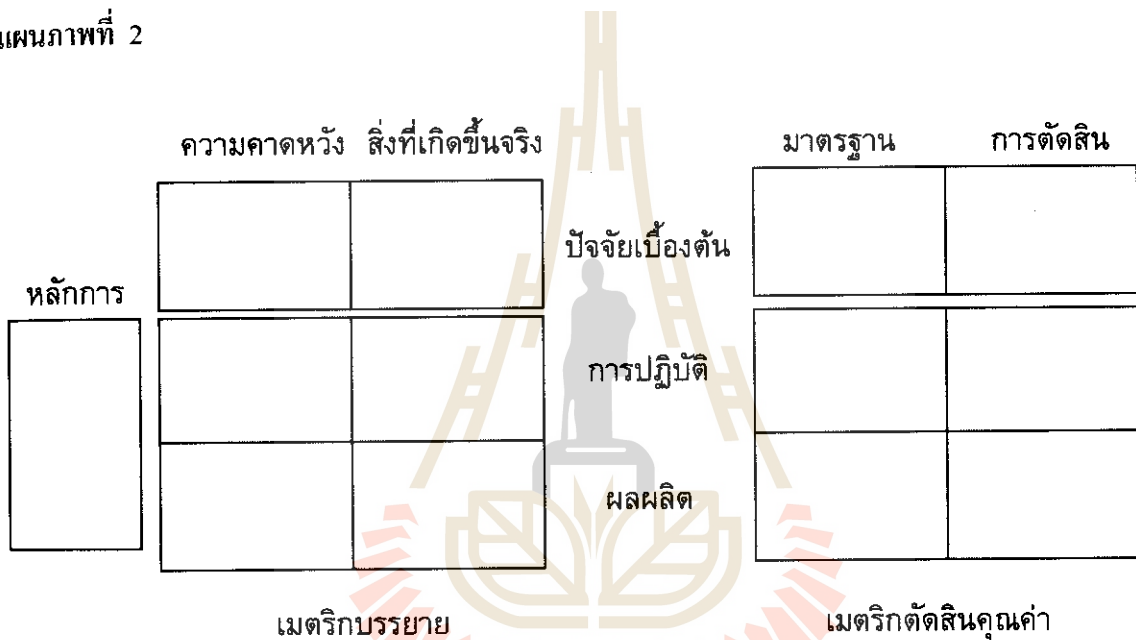
1.1.2 การประเมินผลรวม มีเป้าหมายคือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว
ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการ และนำไปใช้เป็นแนวทางใน
การพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้ประสบผลสำเร็จ

1.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิด
ขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่นำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่าด้วย
ระบบคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพที่สามารถรวบรวมข้อมูลสาร
สนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อนดังนั้น การประเมินตามแนวทางนี้ ควรมี
การออกแบบการประเมิน ให้มีความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งจะช่วยให้การ
ประเมินโครงการมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้สตรีทเวน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การประเมินคุณค่าภายใน เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น จุดประสงค์โครงการ เนื้อหาหรือประสิทธิภาพของเครื่องมือที่เป็นต้น การประเมินวิธีการนี้เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเริ่มดำเนินโครงการ
- 2) การประเมินความคุ้มค่า เป็นการประเมินในส่วนที่ผลของการดำเนินโครงการต่อผู้รับบริการจากโครงการ

2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเตกได้ให้ความหมายของการประเมินคือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 เมตริกบรรยายและเมตริกตัดสินคุณค่า

ที่มา : อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ (2545 : 86)

จากแผนภูมิ สเตก ได้กำหนดการประเมินออกเป็น 2 มิติ ได้แก่

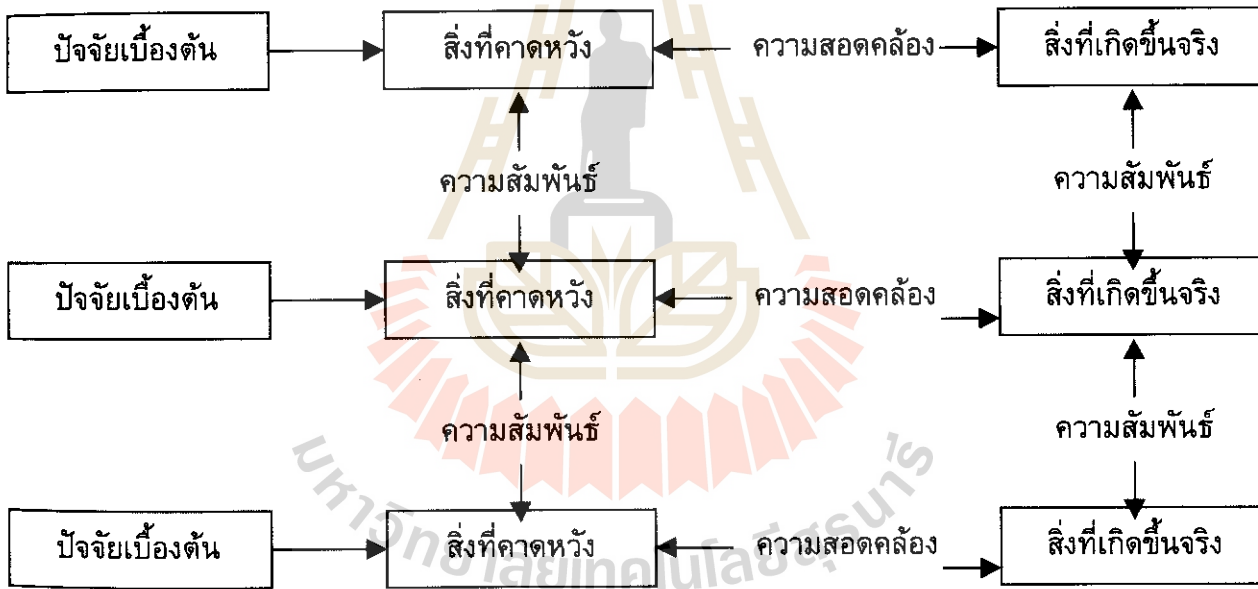
มิติที่ 1 มิติในแนวตั้ง จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. สิ่งนำ หมายถึง สภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วก่อนที่จะดำเนินการโครงการ
2. การปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการของโครงการตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
3. ผลผลิต หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการที่มีการดำเนินการโครงการ

มิตีที่ 2 มิตินี้ในแนวนอน ที่จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนของการบรรยาย หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงหรือที่ต้องการให้เกิดขึ้นที่สามารถสังเกตได้ จำแนกออกเป็นส่วนย่อย ๆ 2 ส่วน ได้แก่
 - 1.1 ความมุ่งหมายที่คาดหวัง หรือต้องการให้เกิดขึ้น
 - 1.2 ผลที่เกิดขึ้นจริง
2. ส่วนของการตัดสิน หมายถึง สภาพของการตัดสินใจเชิงประเมิน จำแนกออกเป็นส่วนย่อย ๆ 2 ลักษณะ ได้แก่
 - 2.1 มาตรฐาน ที่กำหนดขึ้นเพื่อเทียบผลที่เกิดขึ้นว่ามีคุณภาพในระดับใด
 - 2.2 การตัดสินเป็นการนำผลที่เกิดขึ้นมาเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสังเกตได้นำเสนอความสัมพันธ์และความสอดคล้องการใช้เมตริกทั้งสอง ดังแสดงในแผน

ภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ประเด็นที่ประเมินและการพิจารณาความสัมพันธ์และความสอดคล้อง

ที่มา : อุดม จารัสพันธ์และคณะ (2545 : 87)

3. แนวคิดการประเมินของอัลคิน “การประเมินตามความหมายของอัลคิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือก การดำเนินการโครงการ ซึ่งได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมินเป็น 5 ส่วน ได้แก่

- 3.1 การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ เป็นการประเมินก่อนเริ่มดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
 - 3.2 การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการโครงการให้บรรลุจุดประสงค์
 - 3.3 การประเมินระหว่างกรดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากหรือน้อยเพียงใด
 - 3.4 การประเมินเพื่อพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อแสวงหารูปแบบ แนวทางในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการเพื่อตรวจสอบผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการและประมวผลข้อเสนอแนะเพื่อรับรองปรับเปลี่ยน ขุดหรือขยายโครงการต่อไป
4. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

ที่มา : อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ (2545 : 90)

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- 4.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
- 4.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ
- 4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไป มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 4.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบเลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยน โครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนด โครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวน โครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป (อุคม จำรัสพันธ์ และคณะ, 2545)

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมื่อครั้งนี้ คือซีพีโมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่เสนอข้างต้น ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้รู้) ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
2. การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู้)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

จากรูปแบบการประเมินชีพชีโมเดลซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้) เพื่อแสดงข้อมูลที่ใช้ประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามองค์ประกอบประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปแบบของ “ซีพีเอ็มเดส”

หน่วยการประเมิน	องค์ประกอบประเมิน			
	C	I	P	P
ระดับหมู่บ้าน	<p>C1 = ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน</p> <p>C2 = สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน</p> <p>C3 = สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน</p> <p>C4 = วัฒนธรรม ประเพณี</p> <p>C5 = โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>C6 = ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>C7 = โครงการพัฒนาที่ผ่านมา</p> <p>C8 = ความเข้มแข็งของชุมชน</p>	<p>I1 = นโยบายรัฐบาล ระเบียบแนวทางการปฏิบัติจากส่วนกลาง (ปรัชญาวิถีชุมชน) ระเบียบต่าง ๆ)</p> <p>I2 = การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ / ระดับจังหวัด / ระดับอำเภอ)</p> <p>I3 = คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ</p> <p>I4 = คณะกรรมการกองทุน (การได้มา, คุณสมบัติ)</p> <p>I5 = การเตรียมความพร้อม / สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน</p> <p>I6 = เงินกองทุน 1 ล้านบาท</p> <p>I7 = เงินทุนสะสมอื่น ๆ ตามระเบียบฯ หมวด 6 ข้อ 23 (2-18)</p>	<p>PC1 = การจัดทำระเบียบกองทุน (ทฤษฎี)</p> <p>PC2 = การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน</p> <p>PC3 = ระบบบัญชีกองทุน</p> <p>PC4 = กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน</p> <p>PC4.1 = การรับสมัคร</p> <p>PC4.2 = การหมดสภาพ</p> <p>PC4.3 = ประเภทสมาชิก</p> <p>PC5 = กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน</p> <p>PC5.1 = การคัดเลือกผู้กู้</p> <p>PC5.2 = การจัดทำเอกสารประกอบการกู้</p> <p>PC5.3 = การโอนเงินให้ผู้กู้</p> <p>PC5.4 = การรับชำระหนี้</p>	<p>PD1 = จำนวนสมาชิกกองทุน</p> <p>PD2 = จำนวนผู้ได้เงินกู้</p> <p>PD3 = ยอดเงินที่ให้ออก</p> <p>PD4 = จำนวนผู้ชำระเงินกู้ตามกำหนด</p> <p>PD5 = ยอดเงินชำระคืนตามกำหนด</p> <p>PD6 = กองทุนสะสม (ความเคลื่อนไหวจนถึงสิ้นปี)</p> <p>PD7 = การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์</p> <p>PD8 = ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน (กรรมการกิจกรรมฯ) ต่อบัณฑิตกองทุน</p> <p>PD9 = การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้</p> <p>PD10 = ความสามารถในการพึ่งตนเอง</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบการประเมิน				
หน่วยการประเมิน	C	I	P	P
		I8 = บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน	PC6 = การส่งเสริมการใช้เงินกู้	PD11 = ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน
ระดับรายบุคคล (ผู้กู้)	C9 = อาชีพเดิม (หลักและรอง) C10 = สมาชิกในครอบครัว C11 = สภาพการอยู่อาศัย C12 = รายได้ของครอบครัว C13 = หนี้สินของครอบครัว	I9 = จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ I10 = จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ I11 = สถานที่ในการประกอบอาชีพ I12 = วัสดุอุปกรณ์ I13 = ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ I14 = จำนวนแรงงาน I15 = วัตถุประสงค์	PC11 = การใช้จ่ายเงินกู้ PC12 = การหาความรู้เพิ่มเติม PC13 = การหาตลาด PC14 = การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	PD12 = ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ PD12.1 = ผลโดยตรง PD12.2 = ผลโดยอ้อม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายถึง สมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินโครงการที่ผู้ประเมินจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) หมายถึง สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันเนื่องมาจากการประหยัดเวลาและงบประมาณที่ต้องใช้เป็นจำนวนมากในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล สำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้าน บูระไหว ตำบลบึงอ้อ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	9	คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	63	คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	58	คน
2.2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน	5	คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	76	คน
2.4 ครวเรือนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน	จำนวน	58	คน

ในการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและเลือกตามตัวแทนในหมู่บ้าน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

คำว่าตัวแปร และตัวชี้วัด มีความหมายคล้ายกันและบางครั้งสามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันในจุดเน้น คือคำ “ตัวชี้วัด” เน้นว่าเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ส่วนคำ “ตัวแปร” เน้นว่าเป็นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้น ๆ

การกำหนดตัวชี้วัดเป็นการนำจุดประสงค์ของโครงการหรือประเด็นในการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรที่สำคัญที่นำมาสร้างตัวชี้วัดในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ได้นำตัวชี้วัดที่ได้จำแนกตามลักษณะของสิ่งได้ประเมินตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบที่ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบการบริหารจัดการระดับหมู่บ้าน
2. หน่วยระบบการดำเนินกิจการรายบุคคล (ผู้กู้)

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด ของการ

ประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู) ดังนี้

3.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 2
ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการตามการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
ระดับหมู่บ้าน	
C1 - ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน เหตุใดจึงอพยพมา 3. สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร 4. อาชีพเดิม (อาชีพหลัก / รอง) คืออะไร 5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ 6. อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น 7. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคมีประมาณพ.ศ.ใด (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา)
C2 - สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 2. อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น 3. แผนที่หมู่บ้าน
C3 - สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพหลัก และอาชีพรองของชาวบ้าน 2. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร 3. จำนวนที่ดินทำกิน โดยเฉลี่ย 4. จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน 5. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู / นักเรียน) 6. โรคที่เจ็บป่วย 7. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย
C4 - วัฒนธรรมประเพณี	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนวัด / โบสถ์ / มัสยิด 2. จำนวนพระ / เณร / บาทหลวง 3. ภาษาพื้นเมือง 4. ประเพณีสำคัญ 5. ความเชื่อด้านต่าง ๆ (ศาลปู่ตาฯ)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
C5 – โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอกระจายข่าว ศาลประชาคม ไปรษณีย์ ฯลฯ 2. จำนวนและสภาพ ทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ ที่เป็นสาธารณประโยชน์
C6 – ผู้นำชุมชนการรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2. กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน (จำนวนสมาชิก, ทุนของกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่ม, ปีก่อตั้ง) 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ (ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ)
C7 – โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการภาครัฐ 2. โครงการของภาคเอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง (ชื่อโครงการ/กิจกรรมของโครงการ) (ย้อนหลัง 5 ปี)
C8 – ความเข้มแข็งของชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ ประองคอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม / เสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
ระดับรายบุคคล	
C9 – อาชีพเดิม	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพหลัก / รอง 2. ผลการประกอบอาชีพเดิม (เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวหรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ
C10 – สมาชิกในครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกในครอบครัวและรายละเอียดเช่น จำนวน, อายุ, สถานภาพสมรส, ระดับการศึกษา, ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครอบครัว, การมีงานทำ
C11 – สภาพการอยู่อาศัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีบ้านเป็นของตนเองหรือไม่ ถ้าไม่มีพักอาศัยอย่างไร
C12 – รายได้ของครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 2. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย
C13 - หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน 2. สาเหตุของการมีหนี้สิน 3. แหล่งเงินกู้

3.2 การประเมินปัจจัยมีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการตามการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
ระดับหมู่บ้าน	
I1 - นโยบายระเบียบแนวทางการปฏิบัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายละเอียดของระเบียบสำนักนายกฯ 2. รายละเอียดของระเบียบกองทุนฯ
I2 - การประชาสัมพันธ์ (เอาหมู่บ้านเป็นที่ตั้งว่าข่าวสารมาแบบไหน โดยใช้สื่อแบบใด)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วงเวลาที่มีการประชาสัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการประชาสัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์
I3 - คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนคณะอนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะอนุกรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการภาคประชาชน 4. การปฏิบัติหน้าที่
I4 - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
I5 - การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจ แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการในการเตรียมความพร้อม 2. เนื้อหาในการเตรียมความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการเตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน/องค์กร ที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม
I6 - เงินกองทุน 1 ล้านบาท	<ol style="list-style-type: none"> 1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. การเก็บรักษาเงิน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
I7 – เงินทุนสะสมอื่นๆ	1. ประเภท / จำนวน / ที่มา และการเก็บรักษาเงินทุนสะสมอื่นๆ
I8 – บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัวชื่อ, วุฒิการศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมิภาค, สถานภาพสมรส, ความสามารถพิเศษ (ถ้ามี)
ระดับรายบุคคล	1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ
I9 – จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	
I10 – จำนวนเงินที่ลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	1. จำนวนเงินที่ลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินกู้
I11 – วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
I12 – สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ	1. สถานที่ในการประกอบอาชีพ 2. วัสดุ อุปกรณ์ ในการประกอบอาชีพ
I13 – ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	3. วัตถุดิบในการประกอบอาชีพ 1. ความรู้และทักษะที่มีอยู่
I14 - จำนวนแรงงาน	1. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

3.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการตามประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
ระดับหมู่บ้าน	
PC1 – การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ
PC2 – การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการ ในการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ
PC3 – ระบบบัญชีกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชีลูกหนี้ บัญชีเงินสัจจะ 3. ความเป็นปัจจุบัน 4. ผู้จัดทำ 5. ปัญหา อุปสรรคในการจัดทำ
PC4 - กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล
PC4.1 – การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> 2. ค่าธรรมเนียมการสมัครและเหตุผล 3. ขั้นตอนการรับสมัครและเหตุผล 4. คุณสมบัติผู้สมัครและเหตุผล 5. ปัญหาอุปสรรค
PC4.2 – การหมดสมาชิกภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล
PC4.3 – ประเภทสมาชิก	<ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล
PC4.4 - การทำทะเบียนสมาชิก	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเป็นปัจจุบัน ในการจัดทำ 2. ปัญหา อุปสรรค

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
PC5 – กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน	
หมู่บ้าน	
PC5.1 – ขั้นตอนการกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการขอกู้ 3. ปัญหาอุปสรรค
PC5.2 – การคัดเลือกผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล
PC5.3 – การ โอนเงินให้ผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 2. วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค
PC5.4 – การรับชำระหนี้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนในการรับชำระหนี้ 2. ปัญหาอุปสรรค
PC6 – การส่งเสริมการใช้เงินกู้	
PC6.1 – การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ
PC6.2 – การช่วยเหลือตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ช่วยเหลือตลาด 2. วิธีการ ในการส่งเสริมการตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค
PC7 – การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ที่ทำการตรวจสอบ 2. วิธีการตรวจสอบ 3. จำนวนครั้งในการตรวจสอบ 4. ปัญหาอุปสรรค
PC8 - การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. วิธีการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน 4. ปัญหาอุปสรรค

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
PC-9 การจัดสรรผลประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล
PC10 – การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดย บัณฑิตกองทุน	1. ประเภทเครือข่าย 2. กลุ่มคนที่เข้าร่วมเครือข่าย 3. วิธีการสร้างเครือข่าย 4. ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมเครือข่าย 5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 6. ปัญหาอุปสรรค
ระดับรายบุคคล	
PC11 – การใช้จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย
PC12 – การหาความรู้เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม
PC13 – การหาตลาด	1. วิธีการหาตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด
PC14 - การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	1. การจัดทำบัญชี (มี / ไม่มี) 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำการจัดทำบัญชี

3.4 การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการตามประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
ระดับหมู่บ้าน	
PD1 – จำนวนสมาชิกกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น / ลดลง (31 ก.ค. 45) 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น / ลดลง
PD2 – จำนวนผู้ได้รับเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ได้รับอนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด (31 ก.ค. 45) 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำแนกตาม บร.4 ข้อ 5
PD3 – ยอดเงินที่ให้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินที่มีผู้มาขอกู้ และยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด (31 ก.ค. 45)
PD4 – จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผู้ชำระคืนตามกำหนด (31 ก.ค. 45) 2. จำนวนผู้ที่ไม่ชำระคืนตามกำหนด (31 ก.ค. 45) และเหตุผล 3. การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้ที่ไม่ชำระคืนตามกำหนด
PD5 – ยอดเงินที่มีการชำระคืน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินกู้ที่มาชำระคืนนั้นถึง 31 ก.ค. 45 จำแนกเป็นเงินต้น, ดอกเบี้ย, ค่าปรับ
PD6 – กองทุนสะสม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอดเงินกองทุนสะสม แยกประเภทตาม I7 2. การใช้ประโยชน์จากกองทุนสะสม

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
PD7 – การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ 2. จำนวนผู้ที่ใช้เงินไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โครงการ 3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ
PD8 – ทักษะคิดของชุมชนต่อกองทุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทักษะคิดต่อกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวก / ลบ 2. ทักษะคิดต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิงบวก / ลบ
PD9 - การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ (หลังจากทำ PD10)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเภทเครือข่ายที่เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่ายที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กรเครือข่าย
PD10 - การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสบการณ์ / การเรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน 2. ประสบการณ์ / การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
PD11 – ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจาก กองทุนหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำความดี 5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม 6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ ประองคอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม / เสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรมยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน 13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งชุมชน ตามทัศนะของชาวบ้าน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ
ระดับรายบุคคล	
PD12 – ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้	
PD12.1 – ผลโดยตรง	1. ผลการใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ
PD12.2 – ผลโดยอ้อม	1. ประสบการณ์ 2. การยอมรับจากชุมชน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาบ้านบู่ระโหว ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 4 ประการ ตามที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพซึ่งมีตัวชี้วัดและข้อมูลที่ต้องการดังรายละเอียดในหัวข้อที่ 3 ข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมินสามารถนำมาใช้ในการตอบประเด็นต่าง ๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผู้ทำสารนิพนธ์จึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน ดังตารางที่ 6 ต่อไปนี้

วัตถุประสงค์	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
1. เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านบู่ระโหว ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา บรรลุเป้าหมายต่อไปนี้				
1.1 การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก		I6, I7, I9	PC5, PC9	PD1 – PD7
1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน		I4	PC1 – PC9	

วัตถุประสงค์	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
1.3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อ แก้ปัญหาของตนเอง การสร้าง ศักยภาพของตนเองและการ สร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง			PC1 – PC14	PD9, PD10
1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและ มีภูมิคุ้มกัน		I2, I5, I9	PC10, PC11	PD2 – PD6 PD8 – PD10
1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความ เข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและ สังคม			PC10	PD8 – PD12
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้าน ลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุ เป้าหมายตามข้อ 1				
3. เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ใดบ้าง และทำให้เกิด ความเชื่อมโยงภายในระหว่าง หมู่บ้าน / ตำบล	C1 – C8	I1 – I4 I8 – I15	PC1 – PC10 PC1 – PC14	PD8
4. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของ ชุมชนตามทัศนะของประชาชนและที่ กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ	C8			PD11

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นเครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ ทางสังคมศาสตร์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการสังเกตและสัมภาษณ์มีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคดีที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
- 13) แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

5.1 การสังเกต และบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

5.2 การสัมภาษณ์

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้าน โดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ (บร.)

5.3 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ร่วมดำเนินการจัดเวทีชาวบ้านในเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองบันทึกผลการจัดเวทีฯ ลงในแบบ บร.5 จัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามกิจกรรมที่มีอาชีพเดียวกัน สรุปผลลงในแบบ บร.6 จัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชนโดยใช้กระบวนการ AIC โดยขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อให้ได้โครงการในการพัฒนาที่มาจากความต้องการของชุมชนหมู่บ้านสรุปผลลงในแบบ บร.12

5.4 การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 10 ราย ที่มีวัตถุประสงค์การกู้ตามโครงการที่ขอกู้

5.5 การค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อประกอบในการนำไปเขียนสารนิพนธ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านนุระไหว ครั้งนี้ ยึดความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมินมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเขียนเชิงอธิบายเนื้อหาจากการสัมภาษณ์การศึกษาเอกสาร และข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมินสามารถนำมาใช้ในการตอบประเด็นต่าง ๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

หลังจากผู้ทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดต่างๆ ซึ่งประยุกต์รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ ดังกำหนดรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ ของการประเมิน โครงการนี้ ผลการวิเคราะห์แบ่งได้เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ ได้

4.1 เพื่อศึกษาว่ากองทุนหมู่บ้านบูรระไหวบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด

4.2 เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมสนับสนุนและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

4.3 เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้หรือไม่จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

4.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูล สภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

ภายใต้ระบบเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงสลับซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น ประเทศไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวบนพื้นฐานของความสัมพันธ์และแนวโน้มการเปิดเสรีภาพทางการค้า การลงทุน และการเงินระหว่างประเทศได้ เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีโดยเฉพาะโทรคมนาคม และเทคโนโลยีสารสนเทศได้ทำให้ความเชื่อมโยงระหว่างประเทศมีความรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในประเทศ ขณะเดียวกันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ผ่านมายังเป็นการขยายตัว

ในเชิงปริมาณที่เกิดจากการเพิ่มปัจจัยการผลิตเป็นหลัก ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวมจึงลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังพึ่งทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ขาดการบริหารเศรษฐกิจ และการเตรียมความพร้อมที่คัดต่อการเปลี่ยนแปลงของการเปิดเสรีทางการค้าและการเงิน โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจึงยังอ่อนแอ และไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ ขณะที่ภาครัฐและประชาชนต้องรับชำระหนี้สาธารณะและมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ เพื่อพัฒนาประเทศในระยะต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544)

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ความยากจนของประเทศไทย มีลักษณะที่สรุปได้คือ คนจนส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท โดยเป็นคนจนในเขตชบทร้อยละ 82.1 ของคนจนทั้งหมดจำนวน 8.6 ล้านคน โดยคนจนถึงสองในสามของคนจนทั้งหมดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคนจนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคเกษตร นอกจากนี้ ยังมีลักษณะที่สำคัญอื่น คือ เป็นเกษตรกรยากจนถึงครองที่ดินน้อย มีขนาดครัวเรือนใหญ่ มีอัตราส่วนพึ่งพิงหรืออัตราส่วนการเลี้ยงดูผู้สูงอายุและเด็กสูง รวมทั้งยังพบว่า คนจนได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนทั่วไป

จากการประเมินปัญหาความยากจนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Poverty Assessment – PPA) หรือ การเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นที่รวมถึงคนจนและคนด้อยโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาความยากจนที่คนในชุมชนประสบอยู่ พบว่า สาเหตุความยากจนเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่ สาเหตุจากตัวบุคคลหรือจากสมาชิกในครอบครัว คือ คนจนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคงหรือมีรายได้น้อยไม่พอกับรายจ่าย ขาดความรู้และความสามารถในการจัดการการผลิตและการลงทุน โดยเฉพาะเรื่องการออมทรัพย์ นอกจากนี้ คนจนส่วนใหญ่มีนิสัยหรือยึดทัศนคติที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง มีภาระที่ต้องรับผิดชอบสูง เนื่องจาก ครอบครัวคนจนมักมีลูกมากหรือสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ เนื่องจากพิการหรือเจ็บป่วย รวมทั้งมีภาระด้านหนี้สินที่ตกทอดมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สาเหตุจากปัจจัยทางโครงสร้างหรือจากสภาพแวดล้อมในชุมชน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในชุมชนไม่น่าอยู่และไม่ถูกสุขลักษณะและประสบกับปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดทำให้อัตราความเสี่ยงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนมีสูง ชุมชนขาดกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการองค์กรภายในชุมชน

3. ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด ซึ่งมีผลกระทบต่อคนจน ประกอบด้วย ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ วิกฤตเศรษฐกิจ และความแปรปรวนของราคาผลผลิตในตลาดโลก ความทรุดโทรมและความร่อยหรอของแหล่งทรัพยากร

จากการประเมินปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความยากจนทั้ง 2 วิธี พบว่า การกำหนดนโยบายและมาตรการที่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ควรมุ่งการแก้ปัญหาตั้งแต่ในระดับสาเหตุ และควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อโอกาสตกเป็นคนจนสูงเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนจนในปัจจุบัน ตลอดจนเป็นการช่วยป้องกันไม่ให้กลุ่มผู้มีความเสี่ยงต่อโอกาสตกเป็นคนจนสูงต้องกลายเป็นคนจนในที่สุด

การดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนและประเด็นปัญหา

1. การดำเนินงานแก้ไขปัญหาคความยากจนได้มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง และเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จนถึงปัจจุบัน โดยสามารถสรุปภาพรวมผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาคความยากจนได้ ดังนี้
2. การแก้ไขปัญหาคความยากจนโดยใช้งบประมาณจากเงินกู้ต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ โครงการช่วยเหลือผลกระทบทางสังคม โครงการเงินกู้ของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย และโครงการกองทุนเพื่อสังคม
3. การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลปัจจุบันเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนประกอบด้วยโครงการที่สำคัญ 5 โครงการ ได้แก่ โครงการพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การจัดตั้งธนาคารประชาชน และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
4. บทบาทภาคเอกชน/ชุมชนในการแก้ไขปัญหาคความยากจน มีตัวอย่างการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ โครงการธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งประกอบด้วย โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบทโครงการจัดสวัสดิการชุมชนเร่งด่วนเพื่อผู้ยากลำบาก โครงการสวัสดิการผู้สูงอายุ และโครงการพัฒนานักส่งเสริมธุรกิจชุมชน
5. การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจน โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง การปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
6. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น การเร่งรัดการแก้ไขปัญหาคอย่าง เป็นธรรมในเรื่องที่ดินทำกินและการจัดสรรน้ำ
7. การปรับปรุงระบบบริหารภาครัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจน สนับสนุนการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน การจัดทำแผนงาน/โครงการที่มีลักษณะเป็นองค์รวม โดยมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและการพัฒนา

เมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยกับต่างประเทศโดยเปรียบเทียบสัดส่วนผู้มีรายได้น้อยกว่า 1 ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน โดยปรับอำนาจซื้อในแต่ละประเทศให้เทียบเคียงกันได้แล้ว ปรากฏว่า สัดส่วนความยากจนในประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค

ภาคเดียวกัน โดยความยากจนในประเทศไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศอินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ จีน ลาว กัมพูชา แต่สูงกว่าประเทศเกาหลีใต้และมาเลเซีย

ภาวะเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันเริ่มฟื้นตัวขึ้นและสัดส่วนความยากจนเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประกอบกับรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมากสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการแก้ไขปัญหาความยากจนผ่านโครงการสำคัญ 5 โครงการ และภาครัฐมีแผน/โครงการต่างๆ ที่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือคนจนทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนภาคเอกชนและชุมชนเองยังมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ร่วมกันช่วยเหลือคนจน ดังนั้น จึงคาดหมายได้ว่าสถานะความยากจนของประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลง และบรรลุตามเป้าหมายแผนฯ 9 ที่กำหนดสัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 12 ของประชากรในปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนฯ

1.1.2 นโยบายการพิจารณาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จาก พ.ร.บ.ส่งเสริม SMEs แบ่งได้เป็น 7 หมวด คือ

หมวดที่ 1 คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 2 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 3 กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 4 แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หมวดที่ 5 การส่งเสริมและการสนับสนุนของรัฐ

หมวดที่ 6 การเพิกถอนการส่งเสริมและการสนับสนุนของรัฐ

หมวดที่ 7 บทลงโทษ

ในหมวดที่ 1 ว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งได้จัดตั้งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีอีกไม่เกิน 12 ท่าน มีหน้าที่สำคัญคือกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม SMEs เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากรหรือด้านอื่น เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริม SMEs เสนอให้มีกฎหมาย หรือแก้ไขเพิ่มเติมปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม SMEs เพื่อเสนอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ฯลฯ

หมวดที่ 2 ว่าด้วยสำนักงานส่งเสริม SMEs ซึ่งในขณะที่เขียนบทความนี้ยังไม่สามารถสรรหาผู้อำนวยการสำนักงานฯ ได้ มีหน้าที่ที่สำคัญคือ จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ในด้านต่างๆ เสนอ

ต่อคณะกรรมการส่งเสริม SMEs ในด้านต่างๆเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริม SMEs รวมทั้งดูแลและบริหารกองทุนส่งเสริม SMEs ตามหมวดที่ 3 ด้วย ในหมวดที่ 4 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามีความสำคัญที่จะสามารถปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ คือ แผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ซึ่งสำนักงานส่งเสริม SMEs ต้องจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามความเหมาะสมและควรจะต้องประกอบด้วยแผนงาน แม่บทการพัฒนา SMEs (ภาคอุตสาหกรรม) ด้วยโดยมีกลยุทธ์หลัก 7 ประการ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ

- (1.1) พัฒนาและประยุกต์ระบบวินิจจัยและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่สถานประกอบการให้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและจัดความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- (1.2) จัดระบบบริหารที่ปรึกษาเฉพาะด้านเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงกิจการ
- (1.3) สนับสนุนและส่งเสริมการปรับปรุงกิจการให้ทันสมัย (Modernization) และใช้ระบบ ISO และ TQM ที่เหมาะสมกับธุรกิจไทย
- (1.4) สนับสนุนการยกระดับคุณภาพสินค้าของ SMEs มาตรฐานกลาง
- (1.5) พัฒนาเครือข่ายและประสิทธิภาพของแหล่งบริการวิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs

- (2.1) บ่มเพาะและสร้างผู้ประกอบการใหม่และพัฒนาผู้ประกอบการเดิมให้พร้อมกับการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์
- (2.2) เพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของระบบบริการฝึกอบรมให้สนองต่อความต้องการของบุคลากรของ SMEs
- (2.3) เพิ่มประสิทธิภาพของระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน
- (2.4) ปรับปรุงการผลิตบุคลากรในสถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs

- (3.1) ปรับปรุงระบบการจัดซื้อของรัฐให้เอื้อต่อ SMEs โดยเน้นการขยายโอกาสแก่วิสาหกิจขนาดย่อม
- (3.2) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมรับช่วงการผลิตที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- (3.3) เพิ่มความเข้มแข็งของกิจกรรมส่งเสริมการส่งออก
- (3.4) ส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดน และการจัดตั้งบริษัทการค้าระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงินเพื่อส่งเสริม SMEs

- (4.1) ขยายและเพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันสินเชื่อ
- (4.2) พัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐให้เป็นสถาบันการเงินเพื่อ SMEs
- (4.3) จัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมทุนกับ SMEs ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา
- (4.4) จัดตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อเป็นกลไกทางนโยบายในการส่งเสริม SMEs และเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการรวมกลุ่มของ SMEs

- (4.5) เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานเพื่อให้บริการปรึกษาแนะนำด้านการเงินแก่ SMEs

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ

- (5.1) เร่งพัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของ SMEs
- (5.2) พัฒนากลไกในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและการบริหารเพื่อสร้างความเป็นธรรมชัดเจนข้อเสียเปรียบของ SMEs

- (5.4) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการกระจายสินค้า

- (5.5) ยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการให้บริการแก่ SMEs และการจัดทำแผนส่งเสริม SMEs ในภูมิภาค ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจภาคต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ

- (5.6) ส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน

- (6.1) บ่มเพาะการจัดตั้งวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาในอนาคต

- (6.2) ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาเดิมของวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ

- (6.3) ยกระดับขีดความสามารถด้านการจัดการเชิงธุรกิจและส่งเสริมให้วิสาหกิจรายย่อยสามารถเข้าสู่ระบบที่เป็นทางการได้

- (6.4) ผลักดันและยกระดับความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจ

กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร

- (7.1) ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ตามหลักการเกาะกลุ่มธุรกิจเพื่อประสิทธิภาพโดยรวม

- (7.2) พัฒนาโครงการนำร่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเชื่อมโยงวิสาหกิจครบวงจรในแต่ละภูมิภาค

- (7.3) ผลักดันและสนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างธุรกิจสัมพันธ์

(7.4) จัดมาตรการสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิทธิประโยชน์และเงินทุนเพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนและร่วมลงทุนดำเนินกิจการประเภทต่างๆ รองรับธุรกิจอย่างครบวงจร

กลยุทธ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่าสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมมีหน่วยงานที่สำคัญคือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ที่มีความพร้อมทั้งบุคลากรและเครื่องมือต่างๆ ทำให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ และจะเห็นได้ว่ากรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีโครงการ หรือกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา SMEs ออกมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นท่านที่เป็น SMEs หรือกำลังคิดจะเป็น SMEs น่าจะได้ศึกษาและติดตามความคืบหน้าของแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs และกลยุทธ์การพัฒนา SMEs (ภาคอุตสาหกรรม) อย่างใกล้ชิด เพราะเป็นผลประโยชน์ของ SMEs เองที่ควรจะได้รับ

1.1.3 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

เป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคน แต่สภาพแวดล้อมที่ดีที่คนเราปรารถนาและต้องการนั้น ในปัจจุบันได้ถูกทำลายลงด้วยฝีมือของมนุษย์ที่นับวันจะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อเนื่องกันไปทั่วโลก ดังเช่นสถานการณ์สภาพแวดล้อมของคนไทย เมื่อเปรียบเทียบในช่วงก่อนเกิดวิกฤตและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ โดยใช้ดัชนีวัดทั้ง 3 ด้าน คือ 1. ด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณสุขโลก

2. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. ด้านสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้

จะเห็นว่าสภาพแวดล้อมของคนไทยเมื่อพิจารณาจากความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณสุขโลกพบว่าแนวโน้มดีขึ้นมาก ขณะที่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มลดลง เช่นเดียวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยังคงมีปัญหาในหลายด้าน ทั้งปัญหามลพิษทางน้ำ อากาศ เสียง และขยะในเขตเมือง และปัญหาเรื่องป่าไม้และน้ำเสียในชนบท

ดังนั้น ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคนนั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการประสานร่วมมือและร่วมทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้อยู่ในสภาวะที่ดี คนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรกันร่วมกันขยายผล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มทุกคนทุกกลุ่มทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศ ด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

1.1.4 ความเดือดร้อนและความเป็นหนี้สินของประชาชน

ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทยชี้ให้เห็นว่า วิกฤตการณ์คลังของรัฐบาลชุดใหม่ ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีข้อเรียกร้องอย่างกว้างขวางให้รัฐบาลชุดใหม่ พิจารณาออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มเติมเพื่อช่วย

เพิ่มกำลังซื้อในระบบและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนผู้บริโภค แต่ในขณะเดียวกัน หากรัฐบาลชุดใหม่เร่งดำเนินการใช้จ่าย เช่น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน แม้ว่าการใช้จ่ายบางรายการอาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในช่วงแรกๆ แต่คาดว่าในช่วงเวลานี้ตลาดและนักลงทุนก็คงมีคำถามในประเด็นหนี้สาธารณะ (รวมหนี้กองทุนฟื้นฟู) ซึ่งมีประมาณ 55-56% ในขณะนี้และในอีก 5 ปีข้างหน้า (ปีงบประมาณ 2544-2549) ถ้ากองทุนฟื้นฟูเกิดความสูญเสียเพิ่มเติมจากการปฏิบัติตามข้อผูกพันในการขยายหุ้นธนาคารอีก 1.5 แสนล้านบาท จะทำให้สัดส่วนหนี้สาธารณะเพิ่มเติมเป็น 59% ทำให้คนไทยเป็นหนี้คนละประมาณ 54,000 บาท และหากรัฐบาลชุดใหม่ตัดสินใจใช้เงินแก้ไขปัญหาการเงิน เช่น การเพิ่มทุนให้สถาบันการเงินหรือการจัดตั้งและดำเนินการ (National AMC) อีก 3 แสนล้านบาทแล้ว สัดส่วนหนี้ก็จะเพิ่มเป็น 65% ของ GDP ย่อมหมายความว่า รัฐบาลมีเพดานสำหรับการดำเนินการงบประมาณขาดดุลและการใช้จ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจ ในช่วงปีงบประมาณปี 2544-2549 ประมาณ 5% ของ GDP หรือประมาณ 2.5 แสนล้านบาท ซึ่งไม่ใช่วงเงินมากนัก ในช่วงเวลา 5 ปี ดังนั้นจะเห็นว่ารัฐบาลชุดใหม่คงจะต้องเผชิญกับกรอบข้อจำกัดทางการคลังอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่ตลาดและนักลงทุนก็คงเรียกร้องความโปร่งใสของการบริหารจัดการทางการคลังดังกล่าวของรัฐบาล ทั้งนี้ในมุมมองของรัฐบาล การจัดตั้ง National AMC เพื่อซื้อหนี้จากสถาบันการเงินเอกชน อาจเป็นทางเลือกเพื่อเป็นการยืดเวลาและปรับปรุงเงื่อนไขของโครงการให้ความช่วยเหลือในการเพิ่มทุนขั้นที่ 1 ทั้งนี้ปัญหาเรื่อง NPL และเงินดังกล่าว ย่อมจะทำให้การขยายสินเชื่อใหม่จะยังคงเป็นไปได้อย่างจำกัด แม้ว่าจะมีสภาพคล่องส่วนเกินประมาณ 5 แสนล้านบาทในขณะนี้ก็ตาม โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งจะทำให้คนไทยมีหนี้สินเพิ่มขึ้นไปอีก

1.1.5 บรรยากาศความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบท

1. ความยากจนของคนในหมู่บ้าน
2. การที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งที่แท้จริงต้องมาจาก “คน” ไม่ใช่มาจาก “เงิน” เพราะเงินบางครั้งก็ทำให้คนทะเลาะเบาะแว้งกัน และทำให้แตกความสามัคคีกันภายในชุมชนได้
3. กลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ถ้าทำการจัดตั้งแล้วแต่ชาวบ้านไม่นำเงินไปฝากก็จะทำให้กลุ่มออมทรัพย์เกิดการล่มสลายได้
4. ความแตกต่างทางฐานะของชาวบ้านภายในหมู่บ้าน
5. การศึกษานั้นชาวบ้านมีการศึกษาน้อย ส่วนมากจะจบแค่ ป.4 ทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยมีความรู้กว้างขวางมากนัก
6. ความสามัคคีปรองดอง การเอื้อเพื่อเอื้อแก่ซึ่งกันและกัน ซึ่งบางชุมชนก็ไม่มีสิ่งพวกนี้ให้ทำให้ชุมชนพวกนี้ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร

7. การมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาล ถ้าชุมชนไหนไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาลก็จะทำให้ชุมชนนั้นไม่มีความเจริญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีทางการเกษตร ด้านสาธารณสุขมูลฐาน เป็นต้น
8. หมู่บ้านบางแห่งของประเทศไทยยังไม่มีสาธารณูปโภคเข้าไปภายในหมู่บ้าน เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา น้ำบาดาล เป็นต้น

ความอ่อนแอของท้องถิ่นชนบทส่วนใหญ่มาจากการที่คนในหมู่บ้านไม่ค่อยมีความสามัคคีกัน และบางหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐบาลเท่าที่ควรทำให้เสียโอกาสที่จะทำให้อสังหาริมทรัพย์ของคนเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี และมีบุคคลบางกลุ่มที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่า ส่วนรวม คอยจะฉกฉวยผลประโยชน์ของหมู่บ้านไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัว

1.1.6 ค่านิยมในกระแสนิยมธรรมชาติและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้กระแสนิยมของสินค้าจากต่างประเทศและวัฒนธรรมต่างชาติ ที่เข้ามาในประเทศไทยนั้นมีมากมายทางด้านวัฒนธรรม เช่น การแต่งกายที่วัยรุ่นของเรามีค่านิยมตามแบบชาวต่างชาติ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งวัยรุ่นของไทยมีการแต่งกายตามชาวต่างชาติ อาทิ ผู้หญิงก็จะแต่งกายแบบสายเดี่ยว ใส่กระโปรงสั้น กางเกงขาสั้น รองเท้าส้นสูง และตอนนี้ที่จะเห็นบ่อยๆ คือการยอมสละเป็นสิ่ต่างๆและการตัดผมตามแบบนักฟุตบอลดังๆของโลกหรือตามดารานักร้องชื่อดังของโลก เป็นต้น และอีกอย่างที่เราเห็นกันมากในโทรทัศน์ก็คือ มีนักร้องชาวต่างชาติเข้ามาแสดงคอนเสิร์ตในประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งค่านิยมพวกนี้เป็นสิ่งที่สิ้นเปลืองเงินทองของวัยรุ่นและของประชาชนชาวไทย และทำให้ประชาชนบางกลุ่มล้มค่านิยมของไทยแบบเก่าไปแล้ว และทางด้านสินค้าจากต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยมีมากมาย เช่น เหล้า เบียร์ เครื่องดื่มมีน้ำตาล สินค้าแบรนด์เนมต่างๆที่ส่งเข้ามาในประเทศไทยและที่นิยมมากที่สุดคือ อาหารฟาสต์ฟู้ด เช่น ไก่ย่างเคเอฟซี แมคโดนัลด์ ไรติมสเวนเซนส์ ฟุจิ ซิสเตอร์ เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ พวกนี้ทุกปีประชาชนภายในประเทศนิยมรับประทานกันมากมาย ส่วนมากอาหารพวกนี้มีราคาแพง ทำให้มีเงินทองไหลออกนอกประเทศไทยจำนวนหลายหมื่นล้านบาท ทำให้ประเทศไทยเสียดุลการค้าทุกปี ดังนั้นเราประชาชนชาวไทย ควรจะไม่นำค่านิยมจากต่างชาติเข้ามาอีก ควรจะแต่งกายแบบไทยๆของเราดีกว่า ส่วนสินค้าประชาชนควรจะบริโภคสินค้าที่คนไทยผลิตขึ้นเอง ซึ่งมีหลายอย่างมาให้เลือกรับประทาน ไม่ว่าจะเป็นผลไม้ต่างๆ สินค้าพื้นบ้านของไทย อาหารไทย ๆ และเมื่อคนไทยหันมานิยมของไทย ๆ ก็จะทำให้ประเทศชาติมีความเจริญและจะทำให้มีเงินหมุนเวียนภายในประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น (จากการรายงานบริบทชุมชน บร.1)

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านนุระไหวเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในเขตการปกครอง ของตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา เมื่อประมาณ พ.ศ. 2462 ได้มีชาวบ้าน อพยพครอบครัวมาตั้งบ้านเรือน อยู่ 2 ครอบครัว โดยแยกออกมาจากบ้านพันดุง ตำบลพันดุง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งต่อมาได้แยกออกมาเป็น อำเภอขามทะเลสอ และมีชาวบ้านจากบ้านพันดุงและบ้านกุ่มพะยาได้ย้ายครอบครัวตามออกมาอยู่รวมกัน ทำให้ขยายตัวเติบโตขึ้นตามลำดับ ที่มาของชื่อหมู่บ้านมาจาก ไร่หวอ หมายถึง ไม้ยืนต้นที่มีผลสีแดง เมื่อแก่จัดรับประทานได้ ต้นไร่หวอนี้เกิดอยู่ริมบึง ซึ่งเรียกว่า “บึง” โดยอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน จึงเรียกชื่อหมู่บ้านตามต้นไม้ที่อยู่ริมบึง ดังกล่าวว่า “บ้านนุระไหว” สาเหตุที่ชาวบ้านอพยพมาตั้งบ้านเรือนเพราะมาอาศัยพื้นที่เลี้ยงสัตว์ และจับจองที่ดิน เพื่ออยู่อาศัย ทำมาหากิน เนื่องจากมีพื้นที่กว้างขวางเหมาะกับการประกอบอาชีพทำการเกษตร มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีสภาพเป็นพื้นที่ราบ ถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย พื้นที่จึงใช้ประโยชน์ในการทำนาในที่ราบ และปลูกพืชในที่ดอน อาชีพเดิมของประชากร คือการทำนาปลูกอ้อย และมีอาชีพรองคือ การรับจ้างทั่วไป ส่วนอาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคือ การปลูกอ้อย เพราะค่าใช้จ่ายในการปลูกสูง และปลูกพืชอื่นได้ผลผลิตที่สูงกว่าด้านอาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้นคือ การเลี้ยงวัวนม และการเลี้ยงไก่ อุตสาหกรรมร่วมกับบริษัทเอกชน

เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านถนนมีสภาพเป็นถนนดิน เป็นถนนลูกรัง เมื่อปี พ.ศ. 2517 ซึ่งได้ปรับปรุงเป็นถนนราดยาง เมื่อปี พ.ศ. 2539 ทางด้านไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2525 และในหมู่บ้านได้มีระบบน้ำประปาใช้ร่วมกับหมู่บ้านกุ่มพะยาตำบลเดียวกันในปี พ.ศ. 2542

1.2.2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

บ้านนุระไหว เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอขามทะเลสอ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย พื้นที่จึงใช้ประโยชน์ในการทำนาในที่ราบและปลูกพืชในที่ดอน บ้านนุระไหว มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านพันดุง	ตำบลพันดุง	อำเภอขามทะเลสอ
ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านหนองสะแก	ตำบลพันดุง	อำเภอขามทะเลสอ
ทิศตะวันตก	ติดกับบ้านกุ่มพะยา	ตำบลบึงอ้อ	อำเภอขามทะเลสอ
ทิศใต้	ติดกับบ้านบึงอ้อ	ตำบลบึงอ้อ	อำเภอขามทะเลสอ

1.2.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

ประชากรในหมู่บ้านบวระไหว มีการตั้งถิ่นฐานของประชากร มีลักษณะกระจุกเป็นชุมชนการตั้งถิ่นฐานในลักษณะนี้ทำให้สะดวกต่อการจัดบริการด้านสาธารณสุขปโลก และสาธารณสุขปร นอกจากนี่ยังมีการตั้งถิ่นฐาน การจัดกระจาย อยู่ตามบริเวณพื้นที่เกษตรกรรม การขยายตัวของชุมชนมีไม่มากนัก ลักษณะบ้านเรือนส่วนมากเป็นแบบหมู่บ้านในชนบทอีสานโดยทั่วไปคือ ยกใต้ถุนบ้านสูง และผนังบ้าน ฝาบ้านจะเป็นไม้ เสาไม้ และมีบางหลังคาเรือนที่นำปูนมาทำเป็นเสาบ้าน และได้ถุนบ้านทำผนังด้วยปูน นอกจากนี้ยังมีบางหลังคาเรือนที่ปลูกสร้างด้วยปูนเป็นบ้านชั้นเดียว และประชากรในหมู่บ้านมีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย และนับถือศาสนาพุทธ ภาษาที่ใช้ภายในหมู่บ้านเป็นภาษาท้องถิ่นไทยโคราช บ้านบวระไหว มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 58 ครอบครั้ว มีบ้าน 61 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด 213 คน แยกเป็นเพศชาย 109 คน และเพศหญิง 104 คน จำแนกประชากรตามช่วงอายุได้ดังนี้

ตารางที่ 7 จำแนกประชากรตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
1 วัน- 3 ปีเต็ม	7	3.28
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	16	7.51
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	31	14.55
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	10	4.70
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	10	4.70
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	100	46.95
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	19	8.92
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	20	9.39
รวม	213	100.00

สภาพที่ดิน มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ไม่มีน้ำไหลผ่าน ในฤดูแล้งชาวบ้านประสบกับปัญหาความแห้งแล้ง เนื้อดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง จัดเป็นพวกดินเค็มเหมาะสำหรับปลูกข้าวในฤดูฝน แต่มักเสี่ยงต่อความแห้งแล้ง เมื่อมีน้ำไม่เพียงพอปริมาณเกลือในดินจะเป็นอันตรายต่อการปลูกข้าว และมีบางบริเวณเป็นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง เป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ สามารถใช้ปลูกพืชไร่ได้แต่ต้องมีการใส่ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสม และอาชีพหลักของประชากรในพื้นที่คือ เกษตรกรรม อาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป

พื้นที่ของหมู่บ้านทั้งหมด 1,223 ไร่ พื้นที่สำหรับใช้ทำการเกษตร 1,080 ไร่ พื้นที่ทำนา 438 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชไร่ 642 ไร่ พื้นที่บริเวณปลูกบ้าน 138 ไร่ และมีพื้นที่ป่าช้า 5 ไร่ ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านจะมีสิทธิในที่ดินเป็นโฉนด และนส.3 ภายในหมู่บ้านมีร้านค้า 2 ร้าน เป็นร้านค้าขนาดเล็กขายให้เฉพาะประชากรในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง

บ้านบู่ระโห้วมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาชื่อ “โรงเรียนบ้านบู่ระโห้ว” มีครูรวม 3 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด จำนวนนักเรียนในโรงเรียนบ้านบู่ระโห้วมีดังนี้

ชั้นอนุบาล 1	มี	1	ห้องเรียน
	มีเด็ก	9	คน
ชั้นอนุบาล 2	มี	1	ห้องเรียน
	มีเด็ก	3	คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	มี	1	ห้องเรียน
	มีเด็ก	9	คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	มี	1	ห้องเรียน
	มีเด็ก	7	คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	มี	1	ห้องเรียน
	มีเด็ก	6	คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	มี	1	ห้องเรียน
	มีเด็ก	3	คน
รวม	มี	4	ห้องเรียน
	มีเด็ก	37	คน

ในหมู่บ้านมีสมาชิกไปศึกษานอกหมู่บ้าน 37 คน ดังนี้

ระดับประถมศึกษา 4 คน

ระดับมัธยมศึกษา 25 คน

ระดับอาชีวศึกษาและปริญญา 8 คน

นอกจากนี้ระดับการศึกษาของชาวบ้านส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาและส่งบุตรหลานศึกษาต่อระดับสูงขึ้นเป็นจำนวนน้อย เพราะประชากรในช่วงวัยรุ่นเมื่อจบระดับมัธยมศึกษาแล้วนิยมเข้าไปหางานทำที่กรุงเทพมหานคร เพราะเป็นการหารายได้ส่งให้ญาติที่อยู่ในหมู่บ้าน

การรักษาสุขภาพอนามัยของชาวบ้าน เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อยก็ไปที่สถานีอนามัยประจำตำบลบึงอ้อ อยู่ห่างจากหมู่บ้าน 2 กิโลเมตร ถ้ามีอาการหนักจะถูกส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ และโรงพยาบาลประจำจังหวัดต่อไป ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีบัตรประกันสุขภาพบัตรทองรักษา 30 บาท เพื่อใช้ในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย

เศรษฐกิจของชาวบ้านบุงระไหว ประชากรส่วนมากมีฐานะปานกลาง ชาวบ้านหารายได้เข้าสู่ครอบครัวโดยการทำการเกษตร เมื่อมีเวลาว่างก็จะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและค้าขาย นอกจากนี้ราษฎรในหมู่บ้านออกไปขายแรงงานทำงานต่างถิ่น และส่งเงินเข้าหมู่บ้าน รวมประมาณปีละ 980,000 บาท โดยที่รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปี ในแต่ละครอบครัวโดยสรุปรวมทั้งหมดดังนี้

รายได้ 30,001 – 50,000 มี 50 ครอบครัว

รายได้ 50,001 – 100,000 มี 8 ครอบครัว

ซึ่งรายได้ของประชากรในหมู่บ้านได้นำมาใช้จ่ายหนี้เงินภายในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากนี้เมื่อประชากรมีความจำเป็นเรื่องเงินจะไปกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน

1.2.4. วัฒนธรรมประเพณี

ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดเป็นศูนย์กลางของศาสนา ประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง ปัจจุบันมีพระ 4 รูป ประชากรในหมู่บ้านชอบการทำบุญ งานบุญประเพณี ซึ่งได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา คือ งานประเพณีวันขึ้นปีใหม่มีการจัดงานโดยทำบุญตักบาตร นอกจากนี้ยังมีงานบุญเข้าพรรษา ฟังเทศน์มหาชาติ ในเดือนกรกฎาคม งานบุญ และอวยพร ผู้สูงอายุในประเพณีวันสงกรานต์ เดือนเมษายน และงานวันออกพรรษา ทำกันในเดือนตุลาคม มีการทำบุญตักบาตรในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 นอกจากนี้ชาวบ้านยังชอบทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาเช่น วันอาสาฬหบูชา มาฆบูชาและวันธรรมสวนะ ภาษาพื้นบ้านที่ชาวบ้านพูดกัน คือภาษาไทยโคราช และชาวบ้านยังมีความเชื่อในเรื่อง “ศาลปู่ตา” ซึ่งเป็นผีญาติผู้ใหญ่ผู้ดูแลรักษาหมู่บ้าน สังคมของชาวบ้านมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการแต่งกายแบบเรียบง่าย ไม่ฟิฟิถัน แต่ละหลังคาเรือนจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกตามฐานะแต่ละครอบครัว ซึ่งชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างสนิทสนม รู้จักและคุ้นเคยกันแบบเครือญาติทั้งหมู่บ้าน

1.2.5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

ในบ้านบุงระไหวมีสิ่งสาธารณูปโภคดังต่อไปนี้

1) ไฟฟ้า ราษฎรจำนวน 58 ครอบครัว มีไฟฟ้าใช้

2) ถนน มีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2068 (ราดยาง) สายโคกกรวด + โนนไทยตัดผ่านกลางพื้นที่ตำบล และมีถนนราดยางเชื่อมทางเข้าหมู่บ้าน การคมนาคมสะดวก รวดเร็ว และมีรถสองแถวรับจ้างระหว่างหมู่บ้าน – อำเภอขามทะเลสอ – จังหวัด ภายในหมู่บ้านเป็นถนนลูกรังสัญจรและเชื่อมต่อกับบ้านกุ่มพะยา หมู่ 3 ในตำบลเดียวกัน

3) ประปา ราษฎรในหมู่บ้านได้ใช้น้ำประปาจำนวน 58 ครอบครัว ซึ่งเป็นระบบน้ำประปาที่ใช้ร่วมกับหมู่บ้านกุ่มพะยา

4) โทรศัพท์ ภายในหมู่บ้านมีโทรศัพท์สาธารณะ 2 เครื่อง และโทรศัพท์มือถือของราษฎรในหมู่บ้านอีก 10 เครื่อง และมีหอกระจายข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร 1 แห่ง

นอกจากนี้ในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำที่สำคัญ คือ มีบ่อน้ำตื้น 18 บ่อ บ่อน้ำบาดาล 2 บ่อ และสระน้ำ 3 แห่ง ได้แก่ สระน้ำกะทา สระน้ำหนองใส สระน้ำบ้านบู่ระโหว และชาวบ้านจะค้ำน้ำฝนที่กักเก็บไว้ในคุ่มซึ่งทุกบ้านจะมีคุ่มหรือโอ่งไว้เก็บกักน้ำฝนทุกหลังคาเรือน

1.2.6 ผู้นำชุมชนการรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในหมู่บ้านบู่ระโหวประชากรอยู่กันใกล้กันและเป็นเครือญาติกัน ซึ่งมีประชากรจากถิ่นอื่นอพยพเข้ามาอยู่ในปริมาณที่น้อย จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด บทบาทของผู้นำนับว่าเป็นผู้มีความสำคัญในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน สำหรับบ้านบู่ระโหวได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านดังนี้

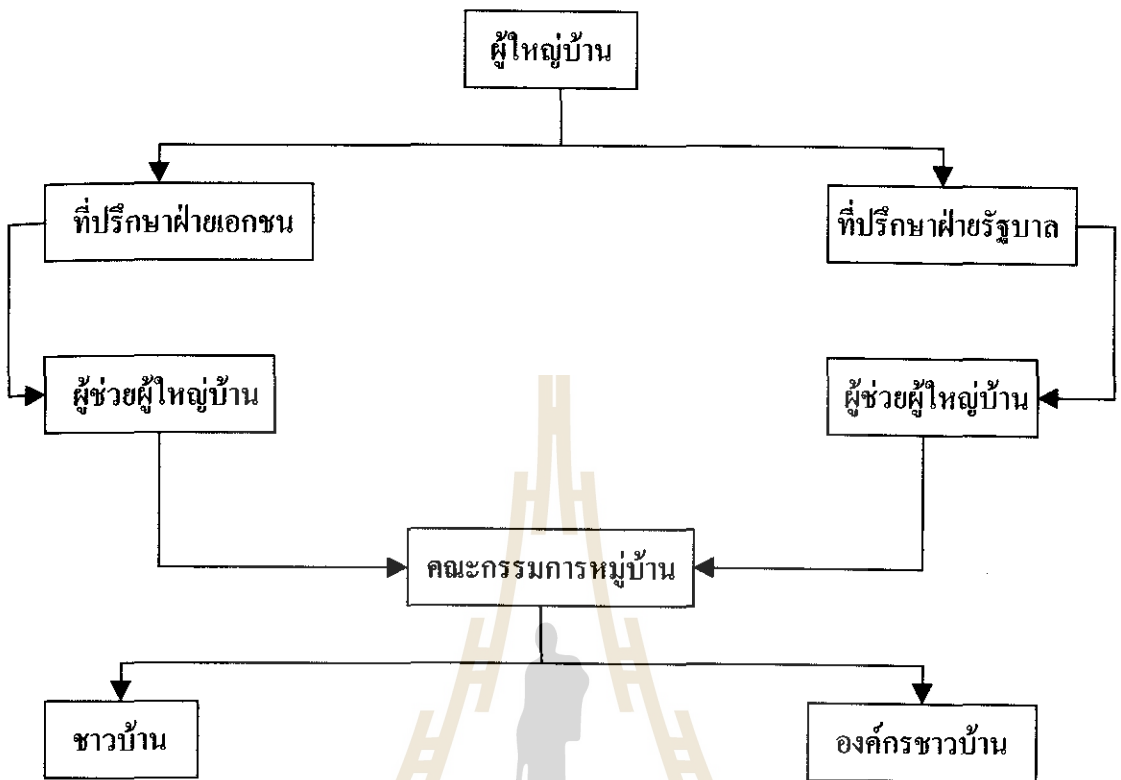
1. นายประมวล	ดอกสันเทียะ	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายประมาณ	จิมสันเทียะ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายสนั่น	บุงต๋อบัว	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายสุนทร	ดอกสันเทียะ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
5. นายลัด	นพพลกรัง	คณะกรรมการหมู่บ้าน
6. นายเคลื่อน	เรียงสันเทียะ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
7. นายถวิล	จัดสันเทียะ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
8. นางสมหมาย	จิมสันเทียะ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
9. นายเอี่ยม	เกี้ยวสันเทียะ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
10. นายผล	ดอกสันเทียะ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
11. นายสม	บุงต๋อบัว	คณะกรรมการหมู่บ้าน

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล คือ

1. นายผล ดอกสันเทียะ
2. นายเอี่ยม เกี้ยวสันเทียะ

ทั้งหมดจะมีหน้าที่สนับสนุนช่วยเหลือหน่วยงานต่างๆทั้งรัฐบาลและเอกชนที่เข้ามาปฏิบัติงานในหมู่บ้าน อีกทั้งยังช่วยกันพัฒนากระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาต่างๆและปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายการบริหารงานของหมู่บ้านบู่ระโหว ดังแผนภาพการบริหารงานของหมู่บ้าน ดังนี้

แผนภาพที่ 5 การบริหารงานของหมู่บ้านบูรพะไล

นอกจากผู้นำในหมู่บ้านแล้วยังมีกลุ่มองค์กรต่างๆในหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน บางองค์กร ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร และยังไม่ถือว่าช่วยแก้ปัญหาของชุมชนได้เพราะการจัดตั้งองค์กรส่วนใหญ่ตั้งตามหน่วยงานราชการกำหนดให้ครบตามระเบียบเท่านั้น ขาดการติดตามผลซึ่งองค์กรต่างๆในหมู่บ้านบูรพะไล มีดังนี้

1. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข
2. กลุ่มสตรีแม่บ้าน
3. กลุ่มเยาวชน
4. กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม
5. กลุ่มสัจจะออมทรัพย์

ในหมู่บ้านบูรพะไล มีผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานจนเป็นที่รู้จักและถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เกี่ยวกับ งานจักสานไม้ไผ่ที่ให้นักเรียนในโรงเรียนบ้านบูรพะไลมาศึกษาชื่อ นายหล่น ดอกสันเทียะ อายุ 70 ปีผู้เชี่ยวชาญด้านงานจักสานไม้ไผ่

1.2.7 โครงการพัฒนาที่ผ่านมา

ในหมู่บ้านนุระไหวรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีโครงการของรัฐและชนบทเข้ามาพัฒนาช่วยเหลือชาวบ้านดังนี้

1. โครงการซ่อมถนนหินคลุกในหมู่บ้าน เป็นโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงอ้อ
2. โครงการปรับปรุงถนน โดยทำถนนหินคลุกปรับปรุงและเพิ่มเติมจากที่ทำไปแล้ว เป็นโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. โครงการขุดลอกเหมืองส่งน้ำ บ้านนุระไหว เป็นโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงอ้อ
4. โครงการขยายแนวเขตการใช้ไฟฟ้า เป็นโครงการของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอขามทะเลสอ

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุระไหว โดยภาพรวม มีดังนี้

1.1 ผลการประเมินหน่วยระบบบริหารจัดการระดับหมู่บ้าน

1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบบริหารจัดการระดับหมู่บ้านมีดังนี้

1) นโยบายของรัฐเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมมนาและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านในระดับหนึ่งที่มีมาเพื่อต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ให้ประชาชนมีเงินเป็นทุนในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน โดยรัฐบาลมีเจตนาที่จะแก้ปัญหาค่าความยากจน และให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้าน เพื่อการบริหารจัดการและการจัดระบบเงินกองทุนหมู่บ้านโดยประชาชนเอง รัฐบาลจะตั้งกองทุนหมู่บ้านกองทุนละ 1 ล้านบาท ให้กับหมู่บ้าน และส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยการฝากเงินสัจจะเป็นประจำทุกเดือน

2) เงินกองทุน 1 ล้านบาทของหมู่บ้านนุระไหวได้รับอนุมัติเงินโอนเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2544 และเก็บรักษาเงินโดยรับฝากไว้ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาย่อยอำเภอขามทะเลสอ สภาวะการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านได้มีการปล่อยกู้ให้กับสมาชิก 58 ราย รวมเป็นเงิน 1,000,000 บาท

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุระไหว ได้มาจากสมาชิกพิจารณาเลือกบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถจากการประชามหมู่บ้านซึ่งมีจำนวน 9 คน และให้คณะกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งตกลงกันเองให้เข้าอยู่ในตำแหน่งสำคัญของคณะกรรมการบริหาร

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนุระไหว มีดังนี้

- เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านหรือชุมชนไม่น้อยกว่า 2 ปี

- เป็นผู้ที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
- เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ไม่คิดการพินัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน และยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
- ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
- ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
- ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
- ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
- ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุนด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

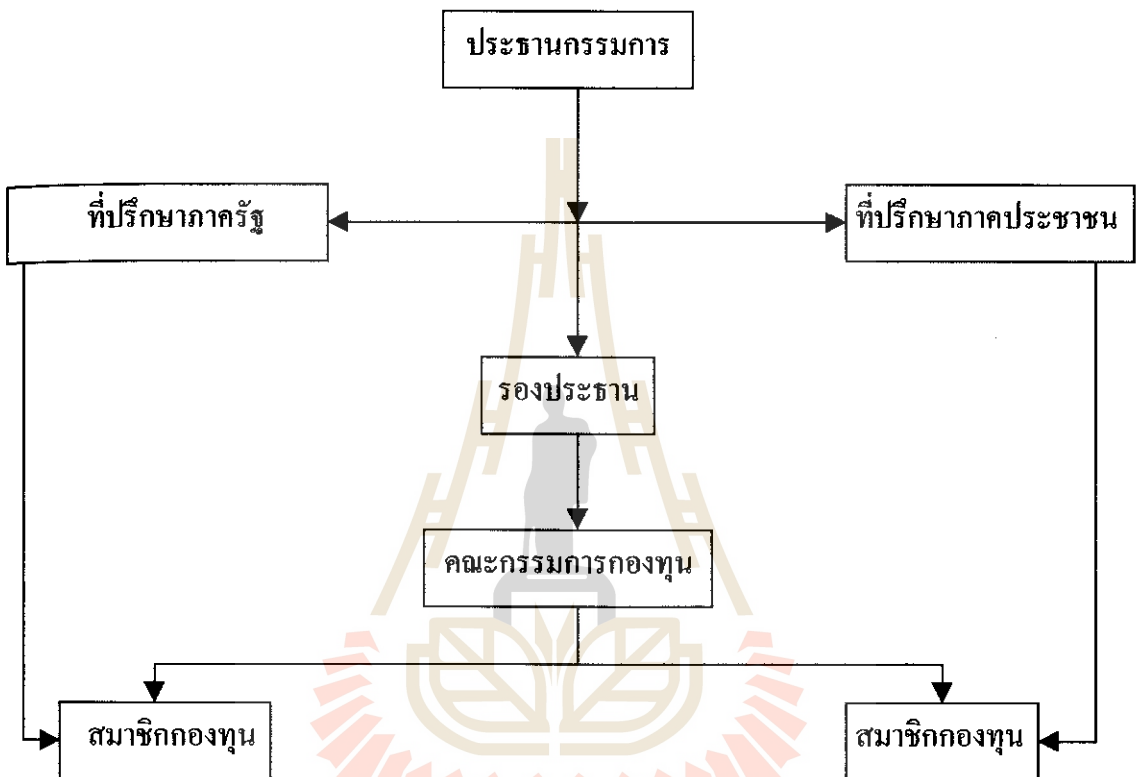
วาระของคณะกรรมการบริหารมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี นับแต่เลือกตั้งในวาระแรกเมื่อครบ 1 ปี นับแต่วันเลือกตั้งให้คณะกรรมการออกจากตำแหน่ง โดยการจับฉลากเป็นจำนวนกึ่งหนึ่ง (5 คน) และให้ถือว่าเป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระยกเว้นตำแหน่งประธาน เหนรัญญิก เลขานุการ และสมุหบัญชี ให้อยู่ได้ครบ 2 ปี คณะกรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้เลือกตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกิน 2 วาระติดกันทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกชั้นนำ ได้มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้การบริหารการเงิน-การบัญชี

ตารางที่ 8 รายชื่อคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านบุงระหว

ลำดับที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง	ประสบการณ์และความสามารถพิเศษ
1.	นายประมวล ดอกสันเทียะ	ประธานกรรมการ	ผู้นำหมู่บ้าน
2.	นายถัด นพพลกรัง	รองประธาน	อดีตผู้นำชุมชน, การเกษตร
3.	นายชาญ โชสูงเนิน	เลขานุการ	การค้า
4.	นายกิตติยา ศรีอภัย	ผู้ช่วยเลขานุการ	การเกษตร
5.	นางสาวกาญจนา ดอกสันเทียะ	เหรัญญิก	การทำบัญชี
6.	นายเคลื่อน เรียงสันเทียะ	ประชาสัมพันธ์	บริหารเงินผู้ใช้น้ำประปา
7.	นายประมาณ จิมสันเทียะ	กรรมการ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
8.	นางสงใส เรียงสันเทียะ	กรรมการ	สมาชิก อ.ส.ม.
9.	นางสาวท เกี้ยวสันเทียะ	กรรมการ	การเกษตร

รูปแบบการบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบะหวะ มีรูปแบบการบริหารงานที่ชัดเจน ซึ่งได้วางรูปแบบการบริหาร ดังแผนภาพที่ 6 การบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

แผนภาพที่ 6 การบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน

4) การประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดและอำเภอ ประชาสัมพันธ์โดยสื่อในจังหวัดและอำเภอรวมทั้งการประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้านให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งและบริหารกองทุนตามระเบียบของคณะกรรมการกำหนด

5) การเตรียมความพร้อม การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน ซึ่งมีเนื้อหาในการเตรียมความพร้อมดังนี้ มีกระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุนฯ และวิธีหาการที่หมู่บ้านกำหนดไว้ คุณสมบัติกรรมการตามระเบียบกองทุนฯ ความรู้ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุนฯ มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุนฯ การมีส่วนร่วมในการจัดกองทุนฯ สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนแล้ว ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือพัฒนาชุมชนอำเภอขามทะเลสอ

6) เงินทุนสะสม อื่นๆกองทุนหมู่บ้านบรูสะหวะ มีเงินทุนสะสมคือ การถือหุ้นประเภทรายได้รายละ 200 บาท และเงินออมประจำเดือนๆละ 20 บาท จำนวน 13,667 บาท ในปัจจุบัน

2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบบริหารจัดการระดับหมู่บ้าน มีดังนี้

1) การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านบรูสะหวะ เมื่อสมาชิกพิจารณาเลือกผู้ที่เหมาะสมเป็นคณะกรรมการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ร่วมกับคณะกรรมการระดับอำเภอ และประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันจัดการระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ตามประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด และตามความเห็นของสมาชิกทุกคน

2) การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน เมื่อสมาชิกกองทุนและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดทำระเบียบแล้วเสร็จ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้จัดทำเสนอต่อคณะกรรมการระดับอำเภอ

3) ระบบบัญชีกองทุน กระบวนการทำบัญชีกองทุนพบว่า เھرรัญญิกของกองทุนเป็นผู้จัดทำบัญชี ซึ่งมีสมุดบัญชี 4 เล่ม ดังนี้

1. สมุดบัญชีรายรับกองทุน 1 เล่ม
2. สมุดบัญชีรายรับกองทุนเงินออม
3. สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน 1 เล่ม
4. สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุนเงินออม

การจัดทำบัญชีกองทุนเนื่องจากมีบัญชีมีจำนวนมากทำให้กรรมการที่มีหน้าที่จัดทำเกิดความเบื้อหน่าย

4) กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

การรับสมัครสมาชิก สมัครด้วยตนเองโดยนำหลักฐาน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน สมัครต่อคณะกรรมการกองทุน ซึ่งมีค่าธรรมเนียมแรกเข้า 50 บาท และการถือหุ้นประเภทแรกเข้า ผู้สมัครเป็นสมาชิกครั้งแรกต้องถือหุ้นอย่างต่ำ 10 หุ้น เป็นจำนวนเงิน 100 บาท และถือหุ้นประเภทรายของสมาชิกต้องถือหุ้นอย่างน้อย 20 หุ้น เป็นเงิน 200 บาท เงินดังกล่าวนำไปเป็นเงินทุนสะสมของหมู่บ้าน โดยทำรายการลงในสมุดบัญชีรายรับกองทุนเงินออม ซึ่งเป็นสมุดบัญชีคนละเล่ม กับบัญชีรายรับกองทุน 1 เล่ม ซึ่งจะมีการลงบัญชีเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน 1 ล้านบาทของสมาชิกเท่านั้น จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านบรูสะหวะ มีทั้งสิ้น 63 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีอายุ 18 ปีขึ้นไป
2. เป็นผู้เห็นชอบกับระเบียบของกองทุนหมู่บ้านบวรไชว
3. มีความประพฤติดีมีคุณธรรม เสียสละและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนไม่ติดการพนันไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด
4. ไม่เคยมีประวัติเสียหายด้านการเงิน

สมาชิกภาพขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ด้วยเหตุดังนี้

- ตาย
- ลาออก
- ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ

5) กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการจะพิจารณาตามโครงการที่ขอู้และประวัติของผู้ขอู้โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

1. พิจารณาโครงการที่ขอู้ว่านำเงินไปทำกิจกรรมใดเหมาะสมหรือไม่
2. ต้องผ่านการตรวจสอบ หรือประเมินเหตุผลในการขอู้จากคณะกรรมการ
3. ผู้ขอู้ต้องเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารที่กองทุนกำหนดเพื่อรับเงินกู้
4. มีประวัติที่ไม่เสียหายด้านการเงิน
5. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
6. ไม่ติดการพนัน และเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
7. ต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 3 คน ค้ำประกันหรือหลักทรัพย์

การโอนเงินให้ผู้กู้จะโอนให้โดยผ่านธนาคารซึ่งคณะกรรมการ 2 ใน 3 เป็นผู้มีสิทธิในด้านการนำฝาก-ถอน จากธนาคาร ได้แก่ ประธานกรรมการ เภรัญญิก และผู้จัดการร่วมกันกำกับดูแลการชำระหนี้กองทุนเนื่องจากสมาชิกกองทุนกู้เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้และลดรายจ่ายจึงต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปีเมื่อครบกำหนดต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคารที่กองทุนกำหนดและนำหลักฐานการส่งเงินไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานการทำบัญชี

6) การส่งเสริมการใช้เงินกู้

การแนะนำวิธีทำธุรกิจให้แก่ผู้กู้นั้นเนื่องจากผู้กู้ได้นำไปประกอบอาชีพที่ตนมีความชำนาญและดำเนินการอยู่ก่อนแล้วจึงขาดการแนะนำที่ถูกวิธีในการเพิ่มผลผลิตในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินนั้นเนื่องจากในหมู่บ้านเป็นชุมชนขนาดเล็ก คณะกรรมการจึงสามารถตรวจสอบง่ายและรู้จักกันดีทั้งหมู่บ้าน

- 7) การจัดสรรผลประโยชน์จากดอกเบี้ยที่ได้จากกองทุนหมู่บ้าน มีการจัดสรรดังนี้
1. เป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการและพนักงานไม่เกินร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิ
 2. นำมาเป็นกองทุนการศึกษาดูงานสัมมนาฝึกอบรมกรรมการและสมาชิกร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ
 3. เป็นเงินสวัสดิการ เพื่อสาธารณประโยชน์อื่นๆตามมติของคณะกรรมการบริหาร

4. เป็นเงินสำรองร้อยละ 20 ของผลกำไรสุทธิ

5. ปันเป็นเงินปันผลต่อหุ้นไม่เกินร้อยละ 12 ของเงินค่าหุ้นต่อปี

8) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรกเป็นเครือข่ายของภาคข้าราชการ ประเภทที่สอง เครือข่ายของสมาชิกในชุมชนกลุ่มคนที่เข้าร่วมคือ เจ้าหน้าที่รัฐ คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุน ประชาชน และสมาชิกกองทุนที่ขอกู้เงินตามกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน โดยการจัดเวที แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในแต่ละกลุ่ม ทำให้สมาชิกได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการหาทางออกในการแก้ปัญหาร่วมกัน เกิดความสามัคคีในกลุ่มชุมชนและขยายออกไปในหมู่บ้านใกล้เคียง

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยบริหารจัดการระดับหมู่บ้าน มีดังนี้

1) ผลโดยตรงพบว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านบวรไชว มีจำนวนสมาชิกเมื่อเริ่มตั้งกองทุน จำนวน 63 คน และในปัจจุบัน สมาชิกกองทุนยังมีเท่าเดิม ด้านจำนวนผู้กู้นั้นมีผู้เสนอโครงการขอกู้ 58 ราย เป็นเงิน 1,000,000 บาท ส่วนผู้ที่ยังไม่ขอกู้นั้นเพราะไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงินและไม่อยากเป็นหนี้

2) ผลกระทบโดยตรงพบว่า จากจำนวนผู้กู้ 58 ราย ที่เสนอโครงการ สามารถได้เงินกู้ทั้ง 58 ราย การอนุมัติเงินกู้ในหมู่บ้านมีการอนุมัติ 5 ครั้ง ซึ่งผู้กู้ใช้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเป็นทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้โดยนำเงินไปดำเนินกิจกรรมดังนี้

- การผลิตทางการเกษตรด้านการปลูกพืช	30 ราย	รวมเงินกู้ 520,000 บาท
- การผลิตทางการเกษตรด้านการเลี้ยงสัตว์	19 ราย	รวมเงินกู้ 334,000 บาท
- ค่าขาย	7 ราย	รวมเงินกู้ 113,000 บาท
- อื่น ๆ	2 ราย	รวมเงินกู้ 33,000 บาท
รวม	58 ราย	รวมเงินกู้ 1,000,000 บาท

การชำระคืนเงินกู้นั้น เนื่องจากการกู้ของสมาชิกเป็นการกู้พัฒนาอาชีพ ต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปีนั้น ยังไม่ถึงกำหนดส่งคืน ตามความสามารถของผู้กู้นั้น สามารถนำเงินมาส่งคืนได้ตามกำหนดเวลา สำหรับกองทุนหมู่บ้านบวรไชวนั้น นอกจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทแล้วยัง

มีทุนสะสมของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเงินฝากสัจจะและค่าธรรมเนียมการสมัคร มาจากการที่สมาชิกกองทุน ต้องนำฝากเป็นเงินค่าหุ้นแรกเข้ารายละ 100 บาท และค่าหุ้นประเภทรายได้รายละ 200 บาท ค่าธรรมเนียมการสมัคร 50 บาท และเงินออมเดือนละ 20 บาท ซึ่งในปัจจุบัน มีเงินออมและเงินทุนจากสมาชิก จำนวน 13,667 บาท โดยที่คณะกรรมการกองทุนได้เก็บรักษาฝากไว้กับธนาคารในนามของบัญชีเงินสะสมกองทุนหมู่บ้านประเวศ

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านว่า เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านมาช่วยเหลือพัฒนาอาชีพ และรายได้ของประชาชน ทำให้ครอบครัวในหมู่บ้านดีขึ้น ไม่ต้องไปกู้เงินจากที่อื่นมาลงทุนเงินหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้าน และให้ชาวบ้านมีเงินทุนประกอบอาชีพ สามารถช่วยให้คนตกงาน คนที่มีรายได้น้อย มีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีเงินนำมาใช้จ่ายในครอบครัว และช่วยลดภาระหนี้สิน ไม่ต้องไปกู้ยืมเงินนายทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง ซึ่งเงินกองทุนหมู่บ้านนี้ ทำให้ชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ร่วมกับภายในหมู่บ้านมีความเชื่อดีในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีความซื่อสัตย์และยุติธรรม จึงทำให้การบริหารงานไม่มีปัญหา

นอกจากนี้กองทุนหมู่บ้านยังมีส่วนช่วยให้ประชาชนมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ทำให้เกิดความเข้าใจในการที่เข้ามาเป็นสมาชิกมีเรียนรู้ร่วมกัน จนเป็นเครือข่ายสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทุกคนมีโอกาสในการตัดสินใจ นำหลักการพึ่งพาตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพและการบริหารกองทุน รู้จักการทำงานเป็นคณะร่วมแรงร่วมใจซึ่งกันและกัน

1.2 ผลการประเมินหน่วยระบบระดับรายบุคคล (ผู้กู้)

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบระดับรายบุคคล (ผู้กู้) มีดังนี้

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้ จากการสัมภาษณ์สมาชิกผู้กู้ตามแบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11) พบว่า ผู้กู้แต่ละรายมีประสพการณ์ในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการที่ขอกู้ยืมเงิน เพราะก่อนที่จะมีกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้าน ผู้กู้ได้ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวอยู่แล้ว โดยกู้เงินจากธนาคาร ธ.ก.ส. และนายทุนนอกระบบ เพื่อดำเนินกิจกรรมดังกล่าว เพื่อนำผลผลิตที่ได้มาขายใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งผลผลิตที่ได้มีตลาดรองรับในพื้นที่และเมื่อมีข่าวสารก็แลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม

2) สภาพการอยู่อาศัยของผู้กู้ในพื้นที่มีบ้านเป็นของตนเองในครอบครัว มีความสัมพันธ์ที่อบอุ่น และมีงานทำในพื้นที่โดยทำงานในกิจการของตนเองและรับจ้างภายนอกพื้นที่โดยจะส่งเงินที่ได้มาให้ครอบครัว ซึ่งรายได้ของครอบครัวผู้กู้อยู่ที่ประมาณ 30,000 – 100,000 บาท

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบระดับบุคคล (ผู้กู้) มีดังนี้

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้จากกองทุน ซึ่งสมาชิกขอกู้มีจำนวน 5,000 บาท – 20,000 บาท เป็นการกู้ประเภทบุคคล นอกจากเงินกู้จากกองทุนแล้ว สมาชิกได้ใช้เงินทุนส่วนตัวของเจ้าของ ซึ่งได้มาจากสมาชิกในครอบครัว ที่ไปทำงานนอกพื้นที่ส่งมาให้ กู้ธนาคาร ธ.ก.ส. และนายทุน เพราะเฉพาะเงิน

ที่ขอกู้ตามโครงการไม่เพียงพอในการดำเนินกิจการซึ่งในแต่ละรายมีความต้องการเงินทุนไม่เท่ากัน และการดำเนินกิจการก็ไม่เท่ากัน โดยที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้เงินตามโครงการเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้

2) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สมาชิกที่ขอกู้มีทักษะและความรู้ในกิจการที่ขอกู้ทั้งด้านการผลิต การตลาด และมีการขอคำแนะนำจากผู้นำชุมชนเมื่อมีปัญหาและมีการรวมกลุ่มบริการรับรู้ข่าวสารในกลุ่มผู้ประกอบการเดียวกัน ด้านสถานที่ในการประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้าน และใกล้เคียง วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพจะแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้แต่ละราย ทางด้านแรงงานที่ใช้ในผู้ประกอบการจะจ้างในหมู่บ้านซึ่งอัตราค่าจ้างวันละ 100 บาท ใช้จำนวนแรงงานตามกิจการของผู้กู้ตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป

2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบระดับบุคคล (ผู้กู้) มีดังนี้

1) การให้จ่ายเงินกู้ พบว่า เงินกู้ที่ได้รับอนุมัติสมาชิกได้นำไปใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตหมดแล้วในระยะแรก ซึ่งผู้กู้ได้ใช้จ่ายเงินตามโครงการที่ขอกู้และใช้จ่ายในครอบครัว สมาชิกผู้ได้เงินกู้ขาดการทำบัญชีใช้จ่ายเงินในครอบครัวที่เป็นรูปแบบจึงทำให้ไม่มีการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนการผลิตและผลผลิตที่ได้ขาดการให้ความรู้จากภาครัฐ ทำให้สมาชิกประกอบกิจการทั้งที่ไม่รู้ว่าได้กำไรหรือขาดทุน เพราะเมื่อขายผลผลิตจะได้เป็นเงินก้อน

2) การหาความรู้เพิ่มเติม พบว่า ผู้ประกอบการมีวิธีหาความรู้เพิ่มเติมจากการฟังข่าวสารจากทางราชการ คู่มือ และทางหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน นอกจากนี้เมื่อมีข่าวสารในด้านการประกอบกิจการจะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ในระหว่างผู้ประกอบการเดียวกัน และยังมีการไปศึกษาดูงานนอกพื้นที่จากหน่วยงานราชการจัดพร้อมทั้งมีการอบรมจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับงบประมาณของทางราชการ ซึ่งมีน้อยมาก

3) การหาตลาด พบว่า ผู้ประกอบการ มีตลาดรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ โดยจะมีการรับซื้อในราคาที่ไม่แน่นอนทำให้ผู้ประกอบการมีความสะดวก และไม่เดือดร้อนในด้านการหาตลาด แต่จะเกิดปัญหาเมื่อมีผลผลิตออกมาจะทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบระดับบุคคล (ผู้กู้) มีดังนี้

1) ผลโดยตรง ผู้ประกอบการสามารถนำเงินกู้ที่ได้ไปใช้ในด้านเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการ เช่น นำไปลงทุนในการปลูกมันสำปะหลัง เป็นทุนในการซื้อสินค้าเข้าร้าน นำไปซื้อวัวมาเลี้ยง และคอกเบี้ยที่ต้องส่งคืนกองทุน

2) ผลโดยอ้อม ผู้ประกอบการมีการพึ่งพาตนเองและนำหลักการพึ่งพาตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีส่วนในการแก้ไขปัญหาของตนเอง

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพเกษตรกรกรรมในหมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้ หน่วยระบบในการทำอาชีพเกษตรกรกรรมที่ดีจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยนำเข้าที่ดีด้านคุณสมบัติและปริมาณที่พอเหมาะในการทำกิจการ มีกระบวนการที่ดีในด้านการใช้จ่ายเงินกู้มีรายละเอียดการใช้จ่าย พร้อมกับวิหาคความรู้เพิ่มเติม วิหาคตลาดและได้รับความช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาดจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ประกอบกิจการต้องมีประสบการณ์ในอาชีพนั้นอย่างดี เช่น

3.1 อาชีพปลูกมันสำปะหลัง ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่กู้มาได้มีปริมาณเพียงพอต่อการดำเนินกิจการ แรงงานที่ใช้เป็นแรงงานในพื้นที่และมีเครื่องทุ่นแรงเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ พันธุ์มันสำปะหลังที่เพียงพอและมีคุณภาพ ปุ๋ยเพื่อบำรุงให้พืชมีความเจริญงอกงามในปริมาณที่พอเหมาะ กระบวนการที่ดีได้แก่ มีรายละเอียดในการใช้จ่ายเงิน เช่น มีการเตรียมดินก่อนปลูกโดยการใส่ปุ๋ยคอก มีการไถพรวนดิน วิธีการปลูก การบำรุงรักษา การกำจัดวัชพืช การไถพรวนดินเพื่อบำรุงพืช การเก็บเกี่ยว การหาความรู้เพิ่มเติมโดยเครือข่ายผู้ปลูกพืชด้วยกัน ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีตลาดที่แน่นอน การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ สามารถจำหน่ายผลผลิตที่ได้ซึ่งเป็นหัวมันสดในราคาที่เหมาะสม ไม่ต่ำกว่ากิโลกรัมละ 1 บาท และการผลิตหัวมันสำปะหลังสด 1 ไร่ ได้ปริมาณที่หัวมันสำปะหลังสด 4,000 กิโลกรัมขึ้นไป ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบกิจการพอใจ

3.2 อาชีพเลี้ยงวัวนม ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่กู้มาได้มีปริมาณเพียงพอในการเป็นทุนในการซื้ออาหารสดและอาหารแห้งให้กับวัว แรงงานที่ใช้เป็นในครอบครัว ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย มีความรู้ในด้านการเลี้ยงวัวนมอย่างดี วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ อาหารวัวนม ขารักษาโรค วัวนมที่มีคุณภาพและเพียงพอ กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีรายละเอียดการใช้จ่ายเงิน เช่น อาหาร ขารักษาโรค และค่าใช้จ่ายอื่นๆ มีการบำรุงรักษาให้มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีการหาความรู้เพิ่มเติมในเครือข่ายผู้เลี้ยงวัวนม การอบรมและดูงานเกี่ยวกับการประกอบกิจการดังกล่าว ในพื้นที่การได้ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ สามารถผลิตได้น้ำนมดิบในปริมาณที่เพียงพอ มีราคาที่เหมาะสมคือกิโลกรัมละ 10 บาทขึ้นไป ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบกิจการสามารถขยายกิจการ มีการพึ่งตนเอง และนำไปสู่การมีศักยภาพ มีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

การประมวลเทคนิควิธีการดำเนินกิจการดังที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกลุ่มผู้กู้ที่ทำกิจการเดียวกันที่มีกระบวนการวิธีทำงานที่ดีในแนวคิดเชิงระบบ

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1. การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านบรูระไหวก่อตั้งเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการประหยัดและการออมทรัพย์ไว้เป็นกองทุนในหมู่บ้าน สาธิตการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านแก่คณะกรรมการบริหาร และเพื่อนำเงินไปลงทุนกู้ยืมแก่สมาชิก สนับสนุนให้มีการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน และทำให้เกิดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน นอกจากนี้ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกำหนดขนาดของหมู่บ้านอย่างมีคุณค่าและประสิทธิภาพโดยภูมิปัญญาของตนเอง กองทุนหมู่บ้านบรูระไหว ได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม มีจำนวนสมาชิกกองทุน 63 คน มีเงินออมและเงินทุนจากสมาชิกในปัจจุบัน 13,667 คน และในขณะนี้ภาวะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านบรูระไหวได้ปล่อยกู้ให้กับสมาชิกกองทุนทั้งสิ้น 58 ราย เป็นเงิน 1,000,000 บาท ซึ่งผู้กู้ใช้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเป็นทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตนเอง ด้านการชำระคืนเงินกู้ นั้น เนื่องจากการกู้ของสมาชิกเป็นการกู้พัฒนาอาชีพ ต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี นั้นยังไม่ถึงกำหนดส่งเงิน

2. ระบบบริหารกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านบรูระไหว มีคณะกรรมการบริหารกองทุนที่มีความสามารถ เพราะมีประสบการณ์ในด้านการเป็นผู้นำในหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน มีจำนวน 9 คน ซึ่งมีการคัดเลือกคณะกรรมการระเบียบกองทุน คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกร่วมกันจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านบรูระไหว ซึ่งเป็นการร่วมกันสร้างตามระเบียบเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร ซึ่งมีกิจกรรมดังนี้

- มีการประชุมทางคณะกรรมการกองทุนประจำทุกเดือน และให้ถือมติในที่ประชุมเป็นเด็ดขาด
- มีการดำเนินการรับสมัครสมาชิกของคณะกรรมการ
- มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบันซึ่งมีทั้งหมด 4 เล่ม
- มีการระดมทุนเงินฝากจากสมาชิกทุกเดือน

การตัดคืนเงินกู้ นั้น คณะกรรมการกองทุนได้ดำเนินการตามระเบียบกองทุน ซึ่งมีการพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้มีคณะกรรมการกองทุนเป็นคณะกรรมการตัดสิน โดยมีผู้ได้รับพิจารณาเงินกู้จำนวน 58 ราย และมีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม เพื่อสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านและสมาชิกกองทุน นอกจากนี้คณะกรรมการกองทุนยังมีการรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนระดับอำเภอ

3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกมีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาตนเอง โดยได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง จากเครือข่ายสมาชิกผู้ประกอบอาชีพเดียว

กันทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเงินตนเอง และมีการปฏิบัติในเรื่องการเงินตนเองโดยนำหลักการการเงินมาใช้ในการบริหารกองทุน และการประกอบอาชีพซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของตนเอง

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่าคณะกรรมการกองทุนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจถึงหลักสำคัญที่ว่ากองทุนเป็นของสมาชิกทุกคนและมีความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษากองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนต้องจัดการตนเองให้ได้สมาชิกกองทุนเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง นอกจากนี้ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่มีดอกเบี้ยแพง และมีความคิดในทางดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการการเงินเองทางเทคโนโลยี อีกทั้งยังมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในกลุ่มคนที่ดำเนินการประกอบอาชีพเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนเองและกลุ่ม

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า ศักยภาพเดิมของบริบทในหมู่บ้าน มีสภาพป่า 5 ไร่ ดินมีสภาพเป็นที่ราบสลับคอนลาดเล็กน้อย มีสระน้ำ 3 แห่ง มีน้ำใช้ได้ตลอดปีในชุมชนมีประชากรทั้งหมด 213 คน เป็นเพศชาย 109 คน และเพศหญิง 104 คน โดยที่อาชีพครั้งแรกของประชากรส่วนใหญ่คือ การทำการเกษตรในด้านการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้านยังมีไฟฟ้าและระบบน้ำประปาใช้ในหมู่บ้านครบทุกหลังคาเรือน ด้านการดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านทุนทางการเงินในหมู่บ้าน โดยมีการจัดตั้งกองทุนในหมู่บ้านและสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในด้านการบริหารกองทุน และการประกอบอาชีพของสมาชิกผู้กู้ที่มีอาชีพเดียวกัน ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้กู้ของหมู่บ้าน มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง จากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านทั้งในบทบาทของคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุน

3.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ 1-5 พบว่า

1. ปัจจัยด้านบวกพบดังนี้

การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน พบว่า สมาชิกในชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนตามระเบียบ เพราะเป็นชุมชนขนาดเล็ก จึงทำให้การจัดตั้งทำได้ง่ายและสมาชิกในชุมชนอยู่กันสนิทสนมและมีความเคารพเชื่อมั่นในความยุติธรรมและคุณธรรมของผู้นำหมู่บ้าน นอกจากนี้ ในหมู่บ้านยังมีองค์กรต่างๆเกิดขึ้น เช่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข และผู้สื่อข่าวกลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และมีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน มีการจัดทำระเบียบกองทุนโดยสมาชิกกองทุนและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งทำให้มีคณะกรรมการดำเนินงานในเรื่องการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน การจัดทำระบบบัญชีกองทุน และการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในด้านการรับสมัครสมาชิก กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน การส่ง

เสริมการใช้เงิน การตรวจสอบการใช้เงิน การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์จากกองทุนและมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับผู้บริหารกองทุนและระดับสมาชิกผู้กู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน โดยที่ในชุมชนมีทัศนคติในเชิงบวกต่อกองทุนที่มีมาเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน

2. ปัจจัยด้านลบมีดังต่อไปนี้

- 1) ระบบการทำบัญชีมีความซับซ้อนทำให้คณะกรรมการเกิดความเบื่อหน่ายในการบริหารจัดการ
- 2) การทำธุรกิจของผู้กู้ยังมีการทำธุรกิจกันเฉพาะกลุ่ม ขาดการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่เพราะผู้ทำธุรกิจบางครั้งต้องประสบปัญหากระบวนการในการผลิตมีต้นทุนสูง ทำให้ขาดทุน

3.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า

1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยในชุมชน โดยผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน ร่วมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันทำให้การประกอบอาชีพมีความรู้ที่หลากหลายขึ้น และเกิดการพึ่งพาตนเอง

2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน โดยที่มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพบางอาชีพเท่านั้น ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยต้นทุนในการประกอบอาชีพที่สูงและกำลังเป็นที่นิยมในชุมชนคือ อาชีพการเลี้ยงวัวนม

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพบว่า
 - 1) สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีในระดับ มาก คิดเป็น 63%
 - 2) ในชุมชนมีความซื่อสัตย์ในระดับปานกลาง คิดเป็น 70%
 - 3) ในชุมชนยกย่องคนทำความดีในระดับมาก คิดเป็น 70%
 - 4) สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับปานกลาง คิดเป็น 57%
 - 5) สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม จำนวน 1 ครั้งต่อเดือน จากหอกระจายข่าว
 - 6) สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 58 ครอบครัว คิดเป็น 100%
 - 7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน 58 ครอบครัว คิดเป็น 100%
 - 8) ในชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนเดิม 5 กลุ่ม เท่าเดิม
 - 9) ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนาในระดับมาก คิดเป็น 60%

- 10) ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา คนพิการ 8 คน
 - 11) ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม ตอบใช้ คิดเป็น 100%
 - 12) ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิด โดยสมาชิกในชุมชน ตอบว่า ใช้ คิดเป็น 100%
2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า
- 1) มีความสามัคคีและความซื่อสัตย์ในชุมชน
 - 2) มีความเคารพและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
 - 3) มีความเคารพ และให้เกียรติผู้สูงอายุ
 - 4) สมาชิกในครอบครัวสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้
 - 5) ในชุมชนมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 - 6) ได้มีโอกาสเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มองค์กรในชุมชน
 - 7) คุณลักษณะของครอบครัวและชุมชนของตน
 - 8) ผู้นำมีการประสานงาน กับหน่วยราชการเพื่อส่งเสริมศักยภาพของคนในชุมชน
 - 9) ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของคนในชุมชน
 - 10) การรวมตัวเพื่อจัดตั้งองค์กรหรือกลุ่มในการทำกิจกรรม
 - 11) สนับสนุนให้คนในชุมชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่นการออกกำลังกายเพื่อลดปัญหาสุขภาพจิตในชุมชน
 - 12) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อมาปรับปรุงตนเอง
 - 13) ผู้นำมีความเป็นธรรมและยุติธรรม เสียสละ
 - 14) คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง
 - 15) การอยู่ในชุมชนอย่างสันติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านบุงระหวៃ สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านบุงระหวៃว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานกองทุนฯ
- 3) เพื่อศึกษาว่ามีการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนท้องถิ่นในระดับต่างๆ
- 4) เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทฤษฎีของประชาชนและที่กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2. วิธีดำเนินการ

- 1) ศึกษาทำความเข้าใจถึงเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบุงระหวៃ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
- 3) ใช้กระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วม ซิปป์โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านบุงระหวៃ โดยกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- 4) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลต่างๆจากแบบ บร.ต่างๆและบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยใช้วิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ การจัดเวทีประชาคม การค้นคว้าจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้าน
- 5) วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็น โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นสำคัญ โดยเน้นถึงวิธีดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ผลกระทบต่อการดำเนินงานและผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้าน
- 6) เขียนสารนิพนธ์เพื่อรายงานผลการศึกษาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบและใช้เป็นประโยชน์ต่อไป

3. ผลการดำเนินงาน

1. กองทุนหมู่บ้านบุงระไหว จัดตั้งเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2544 เพื่อนำเงินไปพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ และเป็นทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน โดยมีจิตสำนึกการเป็นเจ้าของกองทุนกองทุนหมู่บ้านบุงระไหวได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 ซึ่งมีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 63 คน มีเงินออมและทุนสมาชิกในปัจจุบัน (31 ก.ค. 2545) 13,667 บาท ได้ให้สมาชิกกู้ 58 ราย เป็นเงิน 1 ล้านบาท ด้านการชำระคืนเงินนั้น เนื่องจากการกู้ของสมาชิก เป็นการกู้เพื่อพัฒนาอาชีพชำระคืนภายในกำหนด 1 ปี นั้นยังไม่ครบกำหนดส่งคืนเงินกู้จึงไม่มีเงินชำระคืนเงินกู้

2. ระบบการบริหารกองทุนของหมู่บ้านบุงระไหว มีการเลือกสรรคนดีมีความสามารถและประสบการณ์มาบริหารกองทุน ซึ่งคัดเลือกตามระเบียบกองทุนฯ และมีการร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับโดยคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

3. มีการสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ทั้งด้านการบริหารกองทุนและการประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ของคณะกรรมการกองทุนและสมาชิก และเชื่อมโยงกับองค์กรภายในและภายนอก

4. คนในหมู่บ้านบุงระไหว มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ตามศักยภาพของชุมชน

5. ปัจจัยด้านบวก สมาชิกในชุมชนอยู่กันใกล้ขณะเครือญาติพร้อมกับเป็นชุมชนขนาดเล็ก จึงไม่มีปัญหาด้านการจัดตั้งกองทุน การจัดสรรเงิน และมีการอาศัยบทเรียนในอดีตมาเป็นบทเรียนในการเรียนรู้

6. ปัจจัยด้านลบ คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ธนาคารและกองทุน จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาอาชีพให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

7. ได้ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งชุมชนในทัศนะของประชาชนและตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

4. อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านบุงระไหว บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านบุงระไหว เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้านที่เห็นความสำคัญของการออมทรัพย์ไว้เป็นกองทุนในหมู่บ้านเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านบุงระไหวจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านบุงระไหว เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในหมู่บ้านบุงระไหวมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ความรู้ความเข้าใจในกลุ่มอาชีพเดียวกัน และมีการเชื่อมโยงกับหมู่บ้านใกล้เคียง แต่มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพียงบางอาชีพเท่านั้น จึงยังไม่ถึงขั้นสามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ต้องอาศัยการสนับสนุนจากชุมชนภายนอกและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ แนะนำ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านบุงระไหว มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ตามศักยภาพของหมู่บ้าน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและผลลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

- 1) สมาชิกในชุมชนอยู่กันในลักษณะเครือญาติและเป็นชุมชนขนาดเล็ก จึงทำให้สามารถจัดตั้งกองทุนได้ง่าย ไม่มีปัญหาในด้านการจัดการเงินไม่เพียงพอต่อการขอกู้
- 2) ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ทำให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2. ปัจจัยด้านลบ

- 1) คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเป็นส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่ผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภายในชุมชน ได้กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งสมาชิกในกลุ่มได้นำปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการมาปรึกษากัน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินงานโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรระหว่างชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

1. มีความศรัทธาและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา
2. มีความเคารพและให้เกียรติผู้สูงอายุ

3. สนับสนุนให้คนในชุมชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
4. คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง
5. การอยู่ในชุมชนอย่างสันติ

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆคือ

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) นับแต่วันที่กองทุนหมู่บ้านบระหวะได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2544 และได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 และได้ปล่อยให้สมาชิกกู้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2544 ณ วันที่ (31 กรกฎาคม 2544) เป็นเวลา 1 ปี สมาชิกที่ขอกู้ได้นำเงินไปประกอบอาชีพอันก่อให้เกิดรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว
2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เมื่อกู้เงินได้แล้วนำเงินไปประกอบอาชีพตามโครงการที่ขอกู้ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สามารถนำเงินไปใช้หนี้ทั้งในและนอกระบบได้ เป็นการเพิ่มศักยภาพในการปกครองอาชีพและสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว
3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ผู้ประกอบอาชีพมีการพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่งและมีการเรียนรู้ร่วมกันจนเป็นเครือข่ายสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้ประกอบอาชีพเดียวกันในชุมชนและนอกชุมชน ทำให้เกิดความสงบสุขในครอบครัวและชุมชนโดยรวม

5. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

1. คณะกรรมการกองทุน ควรอยู่ในวาระมากกว่า 2 ปี เพราะจะสามารถวางพื้นฐานการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นตัวอย่างให้คณะกรรมการชุดต่อไปได้ศึกษา
2. ระยะเวลาในการส่งคืนเงิน 1 ปี สั้นเกินไป เพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กู้ควรให้ระยะเวลาในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ย ตามโครงการที่ขอกู้ไม่ควรน้อยกว่า 2 ปี สมาชิกจะสามารถตั้งตัวได้
3. คณะกรรมการกองทุนควรมีการแก้ไขระเบียบกองทุนหมู่บ้านให้สมาชิกสามารถชำระเงินกู้เฉพาะดอกเบี้ยได้ ในกรณีที่สมาชิกผู้กู้ไม่สามารถนำเงินต้นมาชำระได้ตามกำหนดหรือให้มีการผ่อนชำระเป็นงวด ๆ

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่ผู้วิจัยได้พบประเด็นต่างๆที่ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนฯ เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

1. รูปแบบในการทำบัญชี ควรให้แต่ละกองทุนได้เลือกแบบในการจัดทำบัญชีของตนเอง เพราะแต่ละหมู่บ้าน ความรู้ ความสามารถไม่เท่าเทียมกัน เมื่อถูกกำหนดให้ทำตามแบบที่กองทุนแห่งชาติกำหนด จึงเกิดความเบื่อหน่าย
2. การอบรมการทำบัญชีควรอบรมคราวละ 1-2 อำเภอ เพราะเมื่อผู้เข้าอบรมมากเกินไปทำให้การอบรมนั้นไม่เกิดประสิทธิภาพ คืออบรมไปแล้วไม่สามารถปฏิบัติได้
3. ทางสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ควรจัดสรรงบประมาณในด้านการบริหารจัดการให้แต่ละกองทุนด้วย เช่น อุปกรณ์ สำนักงาน คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
4. ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้กับคณะกรรมการกองทุน
5. คณะกรรมการกองทุน ควรมีการได้ไปดูแบบอย่างการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านจากหมู่บ้านอื่นที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาเป็นแบบอย่าง
6. คณะกรรมการที่ได้รับหน้าที่ในการเก็บเงินนำฝากของสมาชิกรายเดือน ควรมีการเก็บเงินทุกเดือนเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกกองทุนจะได้รับอัตราดอกเบี้ยจากธนาคาร

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินไปใช้พัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุน

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่และได้สัมภาษณ์สมาชิกผู้กู้ตามแบบ บร.11 ได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

1. ควรจัดให้มีบุคลากรด้านการจัดทำบัญชีมาสอนหรือแนะนำวิธีการทำบัญชีรับจ่ายแก่ผู้กู้ทุกกลุ่มอาชีพ
2. ควรมีบุคลากรและเจ้าหน้าที่จากภาครัฐมาแนะนำการประกอบอาชีพที่เหมาะสมในพื้นที่และมีโอกาสในการพัฒนาเสริมรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน
3. ควรมีหน่วยงานมาสนับสนุนเรื่องการหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิต ของสมาชิกกองทุน เมื่อผลผลิตออกมามากทำให้ราคาตกต่ำ ผู้ผลิตขาดทุน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). คู่มือการดำเนินงานสำหรับ คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. (ม.ป.ท.)
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อ เตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่า ด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบูรพา. (2544). ระเบียบกองทุนหมู่บ้านบูรพา. นครราชสีมา.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2549. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี
- เจลิชว บุรีภักดี. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- เจลิชว บุรีภักดี. (2545). ชุดวิชาสารนิพนธ์. นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2544). คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและ ประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). (2544). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุดม จำรัสพันธุ์, ชาตรี นาคะกุล, ชาดิชาย บ่วงปฐม และ สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2545). ชุดวิชา การประเมินเพื่อพัฒนา. นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.
- กองทุนหมู่บ้านทำอย่างไรให้ยั่งยืน. (11 มีนาคม – มิถุนายน 2544). ชีวิตชุมชน. 1(1) : 8-10.